

FICTIUNEA



nr. 103
aprilie 2024
Revistă de cultură

Andrei Velea
scrie poeme
de dragoste
și le aruncă
în Dunăre,
așteptându-se
să primească
o scrisoare
din Filipine.

Zenob

Director: Cristina Bogdan

Foto: Simona Andrei

De ce ne moare literatura

Narcis Amariei

„Dacă tot pierdem, măcar să câștigăm”, spunea un tip grobian într-o reclamă la pariuri.

Și, într-un fel, enunțul paradoxal care i-ar face să se incline până și pe sofisții antichității, se potrivește de minune situațiunii. Căci, nu-i așa, elefantul din încăperea literaturii române contemporane a început să dea din picioare și să își agite trompa.

Cine câștigă și cine pierde? Dincolo de efectul comic indus de figura de stil mai sus amintită, nu e loc de dubii.

Vă invit să reflectați la ceea ce am să vă spun în continuare și, cine știe, poate împreună vom reuși să găsim un răspuns la întrebarea „De ce ne moare literatura”.

Îmi spunea odată cineva că orice creator e un om orgolios. Că orice artist vrea să fie apreciat pentru ceea ce creează. Nimic rău în asta, veți spune. O dorință legitimă. Toate bune și frumoase, numai că, din proaspăta mea interacțiune cu lumea literară, pot afirma că disfuncționalitatea pe care am constatat-o și pe care o voi detalia în continuare pare a fi rezultatul unor obișnuințe ce

vin din trecutul nostru comunist, rafinată în anii de tranziție care au urmat.

Sunt mulți scriitorăși. Chiar sute. Unii dintre ei publicați la edituri cu nume. Dintre ei, însă, doar câțiva sunt vizibili. De ce? Pentru că sunt buni? Cât de buni?

La început, nu mi-am dat seama. Nu cunoșteam dedesubturile editurilor, nici acum nu pot spune că le cunosc, dar când am văzut reclama agresivă și promovarea selectivă a unor autori înainte de a se constata succesul de casă, am început să îmi pun o serie de întrebări.

Mi se pare mie, ori cărțile sunt din ce în ce mai slabe? Și totuși apar. La fel e și cu piesele de teatru. Lumea vine la teatru și înghite pe nemestecate tot ce i se oferă. Atât timp cât spectatorii plătesc biletul, e ok. Trebuie să vindem. Trebuie să facem profit. Avem sute de actori. Și ei trebuie să joace, nu-i așa? Avem sute de scriitori. Și ei trebuie să publice. Arta nu se mai adresează unei categorii de consumatori avizați. Ajungem la profeția lui Ortega y Gasset. Suntem prea mulți și

produsul artistic s-a democratizat, devenind accesibil maselor. Și totuși...

În această paradigmă socială a inteligenței artificiale și a prostiei naturale, căreia clar nu putem să ne opunem, ar trebui să existe măcar un soi de *fair play*. Ne moare literatura? Poate e mult spus, dar putem afirma fără tăgadă că bine nu se simte. Căci degeaba îi faci tu, editură, reclamă unui scriitor de duzină pe care îl poți exploata. Pe termen lung, efectul e dezastruos. Îl lauzi pe platformele online, organizezi lansări în țară, pui scriitorii consacrați să îi scrie recenzii. Apoi îl lași pe raft să adune praf. De ce?

Pe de altă parte, am observat cu tristețe că debutul literar în România a devenit o obsesie, o experiență de-a dreptul traumatizantă. Asta pentru că o anumită editură e luată ca unic reper al valorii și joacă rolul unui Dumnezeu discreționar. Asta în vreme ce edituri mai mici, fără anvergură, dar cu bun simț și intenții nobile, sucombă una după alta.

Cine câștigă și cine pierde? Românii oricum citesc din ce în ce mai puțin. Încă mai cumpără cărți, unii din snobism, alții poate dintr-un reflex intelectual.

În fine, odată publicați la marea editură cu veleități de partid unic, autorii se transformă în niște cățeluși docili, recunoscători, jurând credință eternă Marelui Guru, celui care le-a înmănat patalamaua de scriitor cu ștaif. Căci, nu-i așa, nu mai contează până la urmă ce au scris sau dacă au scris bine, important e că numele lor e pe coperta colecției X a editurii Y.

Apoi, bieții debutanți trec printr-un proces de zombificare și încep să semene între ei. Cumva, greu de înțeles, se transformă în niște entități prețioase și artificiale, care trăiesc într-o lume imaginară, mai falsă decât orice butaforie de teatru de întreprindere. Sunt fideli stăpânului, aido-ma dobermanilor crescuți de mici de porcii lui Orwell. Latră și sar la gâtul oricui are curajul să-i critice.



Așteaptă cuminți și uitați să li se publice următoarea carte. Nu au voie să iasă din rând, să dea interviuri de capul lor, căci nu ei sunt importanți, ci firma.

Este de neînțeles cum unii dintre ei, scriitorii de altfel talentați, se alătură cohortei mediocrilor, devenind, la rândul lor, un fel de *groupies* cărora li se mai aruncă din când în când o ciozvărtă de atenție din partea Marelui Guru, asta doar dacă joacă așa cum li se spune.

Când un scriitor obscur, dar cu apartenență la clan, publică o carte, acesta este imediat elogiât de aparatul de propagandă – cei din bula lui, colegi de editură sau cerc literar, căci critica profesională a dispărut din peisajul literar autohton (tocmai ce ne-a părăsit un astfel de om de valoare), iar recenzii sunt de fapt osanale, laude din partea aceluiași colegi de grup.

Îmi vine acum în minte confesiunea poetului Radu Vancu și explicația lui legată de admirația pentru Mircea Cărtărescu:

„E colosal că, într-o literatură ca a noastră, minunată și diversă, dar atât de complexată, există scriitorii care îți arată că e posibil să ajungi mare făcându-ți pur și simplu treaba, dându-i literaturii în primul rând tot ce ești – ca ea să te facă să devii cu adevărat cel ce ești.”

Am simțit nevoia să aduc în discuție acest exemplu, pentru a încheia pe un ton optimist amara mea expunere. Nu editura, ci scriitura te face celebru. Și poate un dram de noroc.

Voi ce părere aveți?



Amar, un film despre Bucureștii evident

Doina Ruși

De Mărțișor, m-am dus la avanpremierea documentarului *Amar*, semnat de Diana Gavra. Două ore nu m-am mișcat de pe scaun – atâta durează filmul – și-am plecat de acolo cu impresia de realitate indubitabilă.

Observațional, în esență, filmul urmărește viața unor hoți de buzunare din zona Moșilor, care nu doar că-și spun povestea, ci își văd de cotidianul lor, netulburați de aparatul de filmat, care înregistrează (o lungă perioadă de timp) furtișaguri, speranțe, procese, înmormântări și călătorii prin Europa. Filmările au durat mai bine de doi ani.

Totul se derulează în jurul lui Amar, un „caramangiu” de București, din zona poetică a străzii Eminescu, specializat în portofele, cu CV internațional și rude, prieteni de cartier și vecini de stradă. Dar el nu este personajul principal, ci doar ușa care deschide o lume a bucureștenilor *veritabili*, hoți cu *pedigree* și filozofie de castă, dar, mai presus de orice, oameni care vor să evolueze.

Privind filmul, este imposibil să nu te gândești la o matrice existențială, de exemplu la casta elitelor intelectuale, în multe privințe înrudite cu tribul lui Amar.



Ce-ți arată filmul, și nu știi, nu este viața de hoț, ci mentalitățile unei lumi care își consolidează educația prin călătoriile europene, în pușcării și prin bogatul palmares caracterologic pe care li-l oferă întâlnirea cu victimele lor. Despre asta vorbesc cam toate personajele – ce oameni au întâlnit și ce au însemnat pentru ei, ce lecții au învățat de la ei. Iar acești oameni fac parte din elitele pușcăriilor, dintre țuțării lumii interlope, dintre victime, care construiesc treptat o ierarhie a valorilor, și

mai rar, dintre tovarășii de bandă – uneori modele, alteori piedici greu de depășit.

Ceea ce reușește acest film este în primul rând iluzia unei realități aflate în evoluție. Asistăm la relația dintre tată și fiu, apoi, pe parcursul filmului, tatăl moare. Trăim alături de Amar perioada de doliu, reintegrarea în noua condiție. Apar personaje care își schimbă meseria, personaje care intră sau ies din pușcărie. Exponenți ai mai multor generații, din diverse categorii sociale, se

perindă prin fața camerei video. Toată această desfășurare de forțe contribuie la impresia de poveste veridică, de monografie obiectivă și în mișcare.

Nu este unul dintre multele filme care speculează pitorescul lumii interlope. Ci dimpotrivă. Filmul duce totul spre clasa de mijloc a societății, spre omul mediu, religios, înfricoșat de vicii (de droguri, de exemplu). Nu are exagerări, nu are deviații. Fiecare personaj povestește momentele sale de evoluție socială și spirituală.

S-au mai făcut documentare de observație. Am văzut filme care urmăresc de-a lungul anilor un sportiv, am văzut perioade din viața unui colecționar bizar, a unor copii dintr-un orfelinat, din cartiere mizere. Nimic din toate aceste filme nu regăsim în filmul Dianei Gavra. Lumea hoților din filmul ei e de o normalitate tulburătoare, iar faptul că alege demersul progresiv ridică povestea deasupra filmelor sus menționate. Nu mai avem o simplă felie de viață, ci un grup aflat în evoluție, armonizat ideatic cu însuși mersul societății.

Un film consistent, convingător și deschizător de perspectivă cinematografică.

Conștiința ca lamă a echilibrului intelectual

Vlad-Mihai Bogza

Biografia Monicăi Lovinescu este o diferențială elementară a tot ceea ce va deveni activitatea ei radiofonică și politico-culturală. Plecată în Franța în 1947 cu ultimul tren, întoarsă la vama din Viena, strecurată în tren din nou, în vagonul cu cărbuni, scăpată ca prin urechile acului de o inspecție violentă a soldaților, reîntoarsă de către americani și, finalmente, printr-un alt tertip, stabilită definitiv la Paris. Alături de partenerul ei de-o viață, Virgil Ierunca, unul dintre cei mai interesați reprezentanți ai exilului românesc, dat fiind faptul că se plasa în spectrul politic în zona

socialistă (de care se va deuce complet ulterior), Monica Lovinescu își construiește o fortăreață umană din care se ridică pentru a combate pericolul înspăimântător pe care îl constituia extrema stângă, materializată în stalinismul generalizat din România la acea vreme. Franța a fost terenul ideal pentru ca Monica Lovinescu să-și ascute armamentul „pașoptist”, având în vedere că anii '40-'50 au reprezentat pentru statul francez apologia comunismului și promovarea unui marxism în calitate sa de utopie îmbrățișată orbește.

Climaxul biografic al Monicăi Lovinescu, pe care iremediabil îl

vom regăsi drept agent acutizator în cronicile posteroare evenimentului, este reprezentat de atentatul din 1977, în urma căruia este dusă la spital în comă. Un asemenea impact se regăsește în simțul și mai bine măsurat al judecării celor ce au fost exonați de vina execuției unor ordine ale regimului împotriva umanității și care s-au reconvertit printr-o demagogie intolerabilă într-o democrație în lideri de stat și membri activi ai politici. *Cronica Neuitarea cea de toate zilele* nu doar că știe să-și comporte condensarea ideatică până la un nivel chintesențial, dar trage și un semnal de alarmă

pentru posteritatea ce pare că devine din ce în ce mai îmblânzită și ingenuă față de cei care se prezintă public drept reconvertiți la noua ordine a statului. Prin cronica aceasta, Monica Lovinescu așază de la bun început bazele unei politici culturale și morale a păstrării vii în memorie a tot ceea ce înseamnă portofoliu de acțiune și de justețe a privirii asupra celor ce trebuie să primească opoziția socială. În ciuda acestei trăsături definitorii pentru optica Monicăi Lovinescu, ea nu cade în plasa extremismului vindictiv și chiar separă apele cu o netezime a actului demn de invidiat.

Întrebări pentru un scriitor contemporan: Liviu G. Stan

Cum îți construiești personajele din roman? Atunci când începi un roman, ai deja în minte ce fel de personaje vei avea sau se „construiesc” treptat, pe măsură ce se desfășoară evenimentele? (Răzvan Idriceanu)

În general, pornesc la drum doar cu personajul principal creionat. Celelalte personaje îmi sunt livrate la tombola întâmplărilor. Important este să am prima cărămidă din fundație, care-mi devine busolă.

Cum intri în starea creativă, de scris? Scrii organizat, cu program, zilnic? Sau doar atunci când ești inspirat, când încep frazele să „ți sune” în minte? (Simona Scarlat)

Am căutat mereu să scriu militărește, cu program, fiindcă romanul cere o disciplină de robot, capacitatea de-a bălta în timpi morți. Trebuie să crezi în jurul minții un ecosistem etanș ca să poți rămâne în acea lume ficțională, ferind-o de intruziunile vieții de zi cu zi – facturile, stresul jobului, problemele de familie, orgoliile scriitoricești, toxinele vanității, celelalte hobby-uri etc. Nu-i o „dietă” mintală ușor de ținut.

Crezi că succesul unui scriitor ține mai mult de șansă decât de talent? Și cât de mult contează echipa editorială din care face parte? (Narcis Amariei)

Uite, eu mă număr printre „retrograzii” care pun talentul în vârful lanțului trofic din viața unui scriitor. Dar, până la 37 de ani, realitatea mi-a demonstrat de atâtea ori că talentul nu-i suficient. Destinul unei cărți este un organism mult prea complex pentru a se baza doar pe latura creatoare spectaculoasă a unui scriitor. Din momentul în care a fost publicată, o carte pătrunde într-o rețea turbulentă de factori relaționali. De la regulile mai mult sau mai puțin necruțătoare ale pieței editoriale și până la listele negre ale scriitorilor. Trebuie să driblez cu dibăcie politicianistă printre jaloane.



Ce vreau să zic este că, da, ai nevoie de scutul și combustibilul unui PR, da, contează pe cine știi, da, contează din ce grup faci parte, da, contează dacă ești uns cu toate alifile, oricât de urât ar suna toate astea. Altfel spus, tacticile de supraviețuire printre „intrigile de palat” tind să răpească talentului reflectorul de superstar în literaturile mici, cum este a noastră. Căci, aidoma oricărui câmp social, vorbim în primul rând de relații de putere. Adică: politică. Când nu exista social media, care a dus la psihoza autopromovării, enclavizând și mai abătir dinamicele generaționale ale literaturii, foloseam reacția criticii pentru a ne mângâia diverse frustrări axiologice. Acum nu mai avem nici măcar așa ceva, ci suntem la chereumul unei existențe publice crepusculare în care trebuie să cârpinim deficitul de noimă socială al scriitorului cu un surplus agresiv de realitate virtuală. Rezultatul? Ceva pilduitor de ridicol. Câtă propulsie are la ora actuală o carte dopată pe rețelele de socializare? Nu cred că agitația comercială din jurul unui roman-vedetă reușește să-l țină în atenția publică mai mult de o lună. Apoi: se evaporă ca fumul unui băț de chibrit. Nici măcar Cărtărescu nu poate doborî acest mutant al *attention span*-ului.

Cum și când îți proiectezi finalul unui roman? Altfel spus, când știi că trebuie să te apropii de final și cum îți stabilești acest final? (Alexandra Ruscanu)

Finalul romanului îl gândesc abia la... final. Când știu că am ajuns la final? Când nu mai pot trage de intrigă, când firul e atât de întins, încât pare că se va rupe.

Ce crezi că se va întâmpla în literatură în următorul deceniu? (Ciprian Handru)

Ca să afli când se pune la cale o invazie armată, ai la dispoziție servicii de informații, imagini din satelit. Când vine vorba de literatură... ei bine, n-ai la dispoziție nimic precis. De la pandemie încoace, am rămas cu un „tic”: mi-e groază să mă gândesc fie și la un an distanță în viitor. Bunăoară, dacă te uiți acum la câtă proză românească contemporană se publică la noi, la stadiul colecțiilor dedicate prozei RO, vei observa că 80% din producție pare trasă pe linie moartă. Ok, lăsăm deoparte șlagărul că scriitorul român nu se vinde, bla, bla, bla... Cum va fi peste zece ani? Întrebarea asta implică o viermulială de factori atât de volatili, încât nici cel mai zelos „părerolog” nu poate emite un pariu năstrușnic pe tema asta.

Crezi că romanele tale se încadrează în sfera balcanismului estetic? Cum l-ai defini și ce particularități are în scrisul tău? Cu ce autor contemporan (indiferent de spațiul cultural) te simți în aceeași barcă a scriiturii? (Cristina Bogdan)

Depinde cum definim acest balcanism estetic. Dacă îl privim prin lupa universalismului eurocentric, atunci accentul pică pe dinamismul exotic. Dacă îl privim din perspectiva realităților românești, atunci nu-i decât un potpuriu de elemente pitorești la ordinea zilei. În scrisul meu, acest balcanism estetic s-ar traduce printr-o atenție la limita reveriei alocate identităților exotice, realităților

geopolitice reziduale și topografiilor abandonului. De-aia romanele mele sunt dependente de peisaje, de delimitări imobiliare și teritoriale. Cu ce autor contemporan mă simt afin? De exemplu, stilistic, „Salamandre” pare a se înrudi cu „Banca de rezerve” al lui Rui Zink.

Ce înseamnă pentru tine proiectul „Niște unii”? De ce filmezi și, dacă există un scop final, care este el? (Ligia Părvulescu)

Ce înseamnă pentru mine proiectul „Niște unii”? E tot o excrescență a universului meu literar. Urbexul folosește același ingredient ațățător pe care-l găsim și-n ficțiunile *open world* tip „Fallout”: accesarea unei istorii alternative. Explorarea ruinelor îmi oferă un drog al nostalgiei, o neo-copilărie. Trecutul e AICI și ACUM și poate fi accesat păcălind un paznic, strecurându-te printr-o canalizare sau sărind un gard. În ultimii ani, antropologia debarasării, care are legătură cu locurile abandonate, și-a luat tot mai multă voltă în SUA. Și are ca obiect de studiu cultura gunoiului, punându-și o întrebare de bun-simț: cât gunoi se află în gunoiul pe care-l producem și cât la sută lucruri de importanță arheologică pentru trecutul recent?

Ce urmărim cu proiectul „Niște unii”? Să conservăm video diverse locuri cu încărcătură memorială „neoficială” (cum ar fi platformele industriale) care sunt amenințate de propagarea non-locurilor. Non-locurile au fost teoretizate de antropologul Marc Augé și se referă la acele spații antropologice de tranziție în care oamenii rămân anonimi, cum ar fi mallurile, autostrăzile, aeroporturile. În accepțiunea lui Augé, aceste spații nu au o semnificație suficientă pentru a fi considerate „locuri” din punct de vedere antropologic; altfel spus, omul nu stabilește cu ele o mitologie a intimității, cum se întâmplă cu casa bunicilor sau cu terenul de fotbal de lângă bloc sau cu cartierele muncitorești construite în jurul unei fabrici.

Frumoasa cu suflet de aur calp

Nicolae C. Ariton

În fața lui, opri o femeie, apărută ca de nicăieri. Era îmbrăcată cu tafta și mătăsuri scumpe, iar fața o avea acoperită cu două rânduri de feregea. Până să se dumirească turcul ce-i cu el, femeia își apropie fața de a lui și lăsa să-i cadă primul vâl, din lână subțire, rămânând doar cu unul, din voal subțire și transparent. Cum se făcea că soarele bătea în așa fel, încât se vedea prin el de părea că nici nu-l avea! Ismail avea impresia că femeia se dezbrăcase de tot în fața lui. Avea fața albă, ochii albaștri ca peruzeaua și părul galben ca aurul adevărat de Constantinopol.

— Cumperi bani de aur, efendi? îl întrebă cu voce tremurândă și neasemuit de caldă.

— Îhî, răspunse turcul prostit de frumusețea femeii.

— Cât îmi dai pe doi imperiali rusești?

Cu ultima rămășiță de luciditate, zaraful spuse un preț cu un sfert mai mic decât cel obișnuit.

— Nu mă înșeli, zaraf efendi? îl întrebă și mai speriată femeia, ce părea picată din soare sau abia coborâtă din patul vreunui bașkan.

— Cel de sus să mă fulgere! Ismail, bazargiu cinstit este, toată lumea știe!

— Bine, te cred, zise femeia și-i vârî în palmă cei doi galbeni rusești, noi și lucioși. Își apropie și mai mult fața de a lui, zăpăcindu-l de tot cu privirea ei albastră, ca apele Bosforului în zilele senine de vară. Mirosea a apă de trandafiri și a așternuturi calde.

Ismail vârî banii, câte unul, între buze, pentru a le strânge tăria între dinți. Amețit de mirosul și de privirea femeii, banii ajunseră pe partea stângă, unde falca nu mai avea niciun dinte, fiind mai pustie decât câmpia Anatoliei. Îl năpădi rușinea față de femeia care ar fi putut observa că poftea la ea cu doar doi dinți în gură. Clămpăni de-o părere tăria aurului, după care îi numără în

palmă 160 de kuruși, în monede de argint de câte 20, cele mai bune pe care le avusese vreodată.

— Mulțumesc, efendi, m-ai salvat, îi respiră aproape de ureche. Am să vin odată să ne jucăm cu cocoșei de aur pe care îi ții ascunși, îi șopti și dispăru așa cum apăruse.

Lui Ismail îi mai trebuiră câteva clipe bune pentru a-și reveni din tărășenie. Parcă dăduse cu capul de coloanele Bazarului, așa cum mai făcea câte un ienicer turbat, după ce fuma tutun negru amestecat cu marmeladă de struguri. Noroc că femeia plecase, pentru că, dacă l-ar fi luat de mână, cu siguranță că ar fi mers să-i arate tot aurul pe care îl avea ascuns. Până la urmă, nu fusese chiar atât de prostit de frumusețea blondă, câștigase de pe urma ei aproape 50 de kuruși, galbenii muscali fiind la mare căutare. Luă unul din ei și-l strânse de data aceasta în cei doi dinți pe care îi mai avea. Aceștia se înfipseră în



moliciunea aurului... oprindu-se brusc, scrâșnind în arama ieftină. „Nu se poate! Bani calpi!” mormăi în barba rară și albă Ismail zaraful. „Și de cea mai joasă speță, miez de cupru învelit în foiță de aur, făcuți de breslașii brașoveni”. Nu valorau mai mult de 10 kuruși și îi cumpărau ghiaurii săraci, pentru a-i atârna de salbele fetelor ce le măritau cu zestre puțină.

Zapciul bazarului se apropie alene de el, cu archebuza ruginită pe umăr și clătănind din cap:

— Mare bazargiu ești, Ismail bre, scoți aurul ca lipovenii crapul din Dunăre. Te-a umplut de parale ghiuroaica de adineauri.

— Așa-i, zapciu aga, spuse zaraful cu lacrimi în ochi, mare bazargiu sunt, aurul vine la mine ca musca la șerbet! Halal hazna!

O voce a disidenței anticomuniste în exil: Dorin Tudoran și „Agora”

Daniel Lăcătuș

Dorin Tudoran, poet, eselist și publicist, s-a distins în exilul românesc ca una dintre cele mai fervente voci ale rezistenței împotriva regimului comunist din România.

Activismul său politic a devenit mai vizibil în anii '80, când a demisionat din Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România (RSR) pe 8 iulie 1981. Acest gest a fost o reacție la practicile autorităților comuniste de a înlocui conducerea legitimă a Uniunii Scriitorilor cu membri obedienți ai partidului comunist. Aceasta a fost urmată de un conflict deschis cu autoritățile din 1980, când a expus un caz de plagiat al poetului Ion Gheorghe, bazat pe lucrările filosofului chinez Lao Tse. Aceste acțiuni au

culminat cu interzicerea publicărilor sale în România. În semn de protest, Dorin Tudoran și-a depus carnetul de membru al Partidului Comunist Român.

În urma unor manifeste expediate presei din exil și ca urmare a unor scrisori destinate lui Nicolae Ceaușescu, personalitatea sa începuse treptat să producă îngrijorări în rândul cadrelor fostei securități. Într-o astfel de scrisoare (reprodusă și de ziarul din exil B.I.R.E.), reproșează tranșant autorităților de la noi din țară refuzul de a-i elibera actele necesare emigrării, împreună cu familia, în SUA. La scurt timp, a urmat să fie arestat la domiciliu.

Din primăvara anului 1985, patru dintre principalele publicații franceze: *Le Monde*, *Le Figaro*,

Libération, *Le Quotidien de Paris*, încep să cerceteze și să publice pe seama cazului său, atrăgând în felul acesta și mai mult atenția organelor represive. În decembrie 1984, după nenumărate amenințări cu moartea, scrise și telefonice (anonime), Dorin Tudoran a fost atacat pe stradă, în aprilie 1985 poetul a urmat greva foamei, iar sănătatea i s-a alterat. Pe data de 6 iunie 1985, încetează greva foamei, iar o lună mai târziu, pe 24 iulie 1985, a reușit în cele din urmă să emigreze din România în SUA de unde a continuat să lupte împotriva politicii de extrema stângă din România prin intermediul ziarelor și Radio Europa Liberă.

În 1987, sub egida Foreign Policy Research Institute din



Philadelphia și cu sprijinul financiar al The National Endowment for Democracy (NED), Dorin Tudoran a fondat revista „Agora”. Publicația a devenit rapid un simbol al rezistenței anticomuniste, la care au colaborat scriitori remarcabili, printre care Eugene Ionesco, Matei Călinescu, Ioan Petre Culianu, Milovan Djilas, François Fejtő, Victor Frunză, criticul literar Virgil Ierunca, Virgil Nemoianu, Alain Besançon, André Glucksmann și Jean-François Revel.

Primăvara venea din iulie...

Adrian Furtună

Eiarnă, sărbătorile au trecut, iar părinții mei se pregătesc deja de venirea primăverii. Aș spune că pentru mine părinții mei sunt vestitorii primăverii, nu ghioceii... Dar parcă vine prea repede primăvara la noi în familie... oricum e bine pentru că, dacă ne apucăm de lucru de pe acum, nu vom mai simți așa din plin greul lunilor ianuarie și februarie, când mama și tata oricum nu fac bani la piață. Așa că ne apucăm de lucru. Totul e planificat cu mult timp înainte, ce model sau modelele vom lucra, ce ambalaj vom folosi și cu cât îl vom vinde.

Eu tai sărmă și îndoi la colțuri, le fac cant, cutiile-ambalaj făcute din radiografii. Mama și tata au pe cineva la spital, la radiologie, au adus acasă câteva sute de „filme”, cum le zic ei. Vrei să știi cum poți transforma o radiografie, indiferent de diagnosticul pe care îl indică, într-un minunat celofan, transparent, de culoare albastru senin? Îți pui niște mănuși groase de cauciuc, pui la fierț o oală mare cu apă, pui apa într-o albie (cea în care făceam baie), adaugi multă sodă caustică, te



vor ustura foarte tare ochii și nările – nu am ce să îți fac, adaugi „filmele” în soluția deja caustică și începi să ștergi cu mâna poveștile, cred că în general triste, ale acelor radiografii. Vei face cunoștință cu multe cutii toracice, de diferite mărimi și vârste. După ce îndepărtezi poveștile de pe radiografii, vei obține un plexiglas atât de curat, că atunci când îl vei ridica și îl vei privi la soare, vei simți o bucurie care va cuprinde întreaga familie – că avem ambalaj!

Mama a furat modelul de anul acesta de la o „româncă” despre care

mama zice că a făcut mulți bani anul trecut. A cumpărat de la ea un coșuleț – ca apoi, anul viitor, să îl desfacă și să îl replice în sute, mii de exemplare. Coșulețul e făcut după cum urmează: iei un cofraj de ouă, decupezi locașul în care vine fiecare ou, apoi lipești „cur-in-cur” materialele decupate și vei obține un fel de coș, ca să devină complet trebuie să îi lipești o toartă – sârma de care îți vorbeam mai sus. Sârma o învelești în staniol, o îndoi într-un arc de cerc, o dai cu peneză la capete și apoi o lipești de coșuleț. Învelești și coșulețul în

staniol – pe atunci nu era gluma cu marmota. Adaugi în coșuleț cocă, iar în cocă înfigi flori nemuritoare, floricele artificiale de diferite culori și mărimi și floarea miresei (adunată din vară de pe câmp sau cumpărată). Coșulețul e apoi ambalat în cutia de plexiglas făcută dintr-o radiografie. Ca să finalizezi produsul îi legi o ață de mărțisor. Asta era prin 2000...

Părinții mei fac mărțișoare de când m-am născut. Nu au ratat niciun an. Poate doar cei în care mama era plecată în Italia. Nu mai țin minte, trebuie să o întreb. [...] Am întrebat-o, mi-a confirmat că într-un singur an, când era plecată în Italia și muncea ca îngrijitoare, badantă, pentru babe și moșnegi, ca să mă poată ține pe mine la facultate. Dar să nu ne întristăm! Primăvara și mărțișorul sunt despre bucurie, renaștere – noi chiar renașteam din punct de vedere financiar pentru că reușeam să facem „capital” pe care ulterior îl investeam în marfă de la „Europa” sau Dragonul Roșu, reușind astfel să mai supraviețuim un an.

Integral în versiunea online

Benjamin Franklin

Mihai Bălăceanu

La fiecare vizită, tușa Vica scotea de sub milieul de pe masa din sufragerie o bancnotă de o sută de dolari (bani trimiși de Milena din America) și mi-o pune în palmă. Când am văzut prima oară chipul ușor mofluz al lui Benjamin Franklin imprimat pe hârtia aceea de un verde-spălăcit, m-am mirat, nu înțelegeam de ce taică-meu făcea atâta caz pe seama bancnotei:

— Te rog, tușa Vica, ține de bani, nu-i mai risipi atâta!

— Ce risipă, mă, ești nărod? Dă-i banii copilului și nu mai face gură, că mă superi!

Nu știi alte mătuși sau bunici cum sunt, dar asta era modul prin care tușa Vica își dovedea bunătațea. Pe atunci, prețul dolarului nu explodase ca acum, valora cam trei

lei, dar, chiar și așa, ce sentiment de mândrie am avut când dintr-un Benjamin Franklin mi-am cumpărat din Sucpi – marele bazar oltenesc al copilăriei – prima mea pereche de adidași Fila!

— Când mai mergem s-o vedem pe tușa Vica? îi ziceam lui tati, încălțat în noii adidași care făceau deja furori printre colegii mei de clasa a treia sau a patra.

— Te-ai învățat, ă? Pușlama mică ce ești! răspundea taică-meu, râzând.

Multe vizite acasă la tușa Vica nu au mai fost, fiindcă a murit înainte ca eu să intru în școala generală. Mi-amintesc însă că la trei zile după înmormântare, s-a întâmplat un lucru uluitor, din categoria miracolelor care se petrec o dată în viață. În nucul

cu crengi uscate din fața blocului, a poposit un stol de păsări migratoare, de dimensiunile unor pițigoii, dar colorate într-un portocaliu atât de intens, cum ochii mei nu mai văzuseră niciodată. Poate că păsările s-au oprit să se odihnească în drumul lor lung spre țările calde sau cine știe, cert e că pentru moment inima mi-a stat în loc de uimire. Părea că nucul se transformase într-o torță olimpică uriașă!

Apoi, după câteva minute în care a trebuit să mă gândesc dacă sunt treaz sau visez, stolul de păsări și-a luat zborul. Unii bătrâni din curtea bisericii ar fi spus că sufletul tușei Vica făcuse un ultim popas pe pământ, ca să-și ia adio de la mine, înainte să urce la cer. Eu nu știu ce să zic. Nu



credeam nici atunci în treburi de genul ăsta, iar acum, cu atât mai puțin. Totuși, pot spune cu mâna pe inimă următorul lucru:

Dacă i-aș avea, aș da un milion de Benjamin Franklin ca să retrăiesc momentul când păsările migratoare portocalii – fie ele sufletul întrupat al tușei Vica sau nu – mi-au împodobit nucul din fața blocului!

Vampirii din cetate

Miruna Vasiliță

Alexandru Șerban,
Mai este puțin până mâine,
Velvet Story, 2022

A tunci când am început lectura romanului *Mai este puțin până mâine*, semnat de Alexandru Șerban și publicat la editura Velvet Story, mi-am zis că pesemne mă așteaptă încă o poveste cu vampiri, cu mult sânge și colți la vedere, agresivitate nebună și un munte de cadavre. Am pornit, așadar, cu această prejudecată în minte și am descoperit cu totul altceva.

Povestea începe în Londra, în secolul al XIX-lea, unde doi prieteni, John și Jim, care făcuseră avere din tipărirea unui ziar, dar căroro afacerea nu le mai mergea, ratând înmormântarea doamnei Thatcher, binefăcătoarea lor. Cu creditorii (și nu numai) pe urmele lor, se refugiază în casa goală a defunctei. Dar țipetele unei femei îl trezesc pe John, iar când deschide ușa, aceasta

se prăbușește pe podea plângând și cerându-i să o ascundă de bărbatul care o urmărea. John iese în căutarea acestuia, iar ceea ce vede în curtea interioară a unei case dărăpănate este începutul unui mister pe care îl va dezlega după multe peregrinări.

Articolele din ziarul celor doi se dovedesc a fi bazate în totalitate pe informațiile furnizate de enigmatică Lady Anne, iar când aceasta decide să părăsească definitiv Londra și să meargă în Schäßburg (Sighișoara), John pleacă pe urmele ei. Șederea în cetate îi rezervă multe surprize, iar tainele ce o înconjoară pe Lady Anne par să se adâncească. Într-o plimbare nocturnă, intră în cimitirul Bisericii din Deal, iar acolo, într-un cavou, descoperă o carte cu coperte negre. O citește și astfel începe povestea din poveste, o istorisire plină de aventuri din anul 1540, când vampirii și oamenii trăiau laolaltă.



Vampirii descriși de Alexandru Șerban au toate trăsăturile cunoscute: sunt de o frumusețe ireală, pot domina gândurile oamenilor, au forță și cruzime, se pot transforma în fel și chip, sunt motivați de răzbunare și uneori de dragoste. Și totuși, sunt personaje credibile, au îndoieli și lupte interioare, pot fi loiali și înțelepți.

Suspansul este bine dozat, iar construcția episoadelor

echilibrată, astfel încât intensitatea scenelor sângeroase nu este exagerată. Povestea lui John se împletește tot mai mult cu povestea celor despre care citește în cartea cu coperte negre, iar finalul romanului îi dă lovitura de grație oricărui cititor cu idei preconcepute, așa cum am fost eu.

Descrierile cetății bântuite de ființe neomenești sunt reduse la esență și te lasă dorindu-ți mai mult din acea lume întunecată, îndepărtată și plină de secrete.

„Blestemele bătrânei se loveau de lespezi, se spargeau în mii de bucăți care pătrundeau după un timp în inima Luisei. Acolo, în pieptul fetei, se adunau acele cioburi rostite la mânie din care, în taină, se năștea un nou blestem, mai înțepător decât cea mai ascuțită sabie de argint care o putea ucide. Fata simțea toate acestea și nu se speria. Alerga pe coridoarele întunecate și se gândea că sosise ceasul răzbunării.”

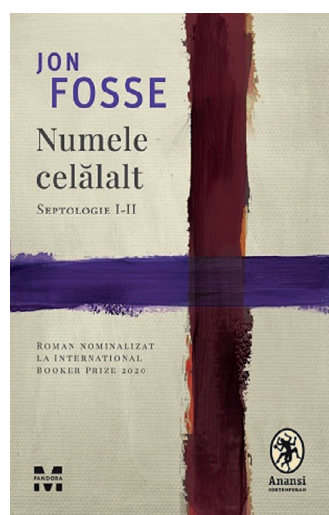
Un artist singular

Daniel Antohe

Jon Fosse este un scriitor realmente singular. Se poate spune că fiecare dintre nominalizații la Nobel ai fiecărui an ar merita să ia premiul, fiind vorba de o elită a literaturii lumii de azi. Nobelul primit de scriitorul norvegian înseamnă o recunoaștere a proiectului său artistic atât de deosebit.

Jon Fosse este și dramaturg, fiind jucat intens pe scenele din lumea întreagă. Proza sa a început să fie tradusă la noi abia după distincția academiei suedeze. Este vorba despre opera *Septologie*, din care primele două părți sunt intitulate *Celălalt nume*.

Proza lui Fosse reușește să atragă cititorul în fluxul narațiunii la persoana I, amintind de proza lui Beckett prin repetiția unor sintagme și idei; lipsește doar aporia, deși naratorul lui Fosse nu este cu nimic mai puțin perplex în fața universului decât cel



al scriitorului irlandez. Motivul principal (în jurul căruia gravitează alte teme) propus de Fosse este vechi și central în istoria literară: dublul. Avem de-a face cu naratorul Asle, un pictor solitar și credincios, care se roagă mereu cu fervoare, și cu *doppelgänger*-ul

Asle, care este tot pictor și alcoolic. Sunt două posibile trasee ale unei vieți, trasee explorate de Fosse prin motivul dublului, trasee despre care scrie, fără îndoială, în urma unei investiții existențiale personale, impresie care se transmite cititorului. (De menționat, de exemplu, fie și în regim anecdotic, că Fosse a vorbit despre problemele sale din trecut cu alcoolul.)

Naratorul lucrează la un tablou pe care apare crucea Sfântului Andrei. *Celălalt nume* vorbește despre Dumnezeu, despre artă, timp și moarte, despre cărările posibile ale unei vieți și despre alegerile pe care le facem sau care sunt făcute pentru noi și despre consecințele lor. „Viața nu e ceva ce poți înțelege”, spune naratorul Asle. Afirmția ar putea fi considerată o cheie, un leitmotiv structural al întregului roman: viața merge înainte și ne

ia cu ea la fel ca fluxul prozei lui Fosse, care are o calitate hipnotică odată ce lectorul s-a decis (sau, mai bine zis, a fost convins prin calitatea scriiturii) să se lase pe mâna naratorului și să urmeze în continuare drumul întortocheat și anevoios prin viața credinciosului pictor. Fosse scrie cu o economie a mijloacelor al cărei rezultat este o intensitate poetică extraordinară, de o simplitate monolitică și monocordă. Tonul este, cum am spus, beckettian, fatidic și implacabilul plutesc peste vocea uneori timorată și înțeleptă a naratorului.

Un scriitor într-adevăr deosebit, o lectură net diferită față de ceea ce ne oferă în general *mainstreamul*. Fosse însuși declară undeva că nu se aștepta ca proza lui să ajungă la prea mulți cititori. De data aceasta, putem spune că a ajuns la cine trebuie: doamnele și domni din academia suedeză.

Visul

Alexandru Axinte-Tofan

Într-o noapte nemișcată de noiembrie, somnul a venit neanunțat în cameră, iar eu am reușit să adorm pe nesimțite la umbra respirațiilor regulate ale bărbatului de lângă mine. M-am trezit după un timp, la îndemnul unei voci străine. Rămăsesem culcată pe o parte, cu fața la perete. Am simțit cum o formă vagă se întindea în spatele meu, amenințând parcă să se urce pe tavan. Un timbru aspru, dar plăcut, neamenințător, rostea ceva ce aducea a incantație la marginea patului. Nu puteam distinge nici un cuvânt. Eram sigură că era tot el, simțeam familiaritatea corpului pe care îl știam de atâta vreme, doar că acum ceva era diferit. Nu-l știu să fie somnambul. În cele din urmă, i-am vorbit, cu îndrăzneala

pe care o ai doar atunci când dormi și realizezi că visezi:

— Te-ai trezit?

— Cred că abia acum încep să visez, îmi răspunsese o voce din întuneric, care nu era a lui Cezar.

— Cine ești?

— O umbră și atât, a fost răspunsul lui.

— Numele meu este Maia, i-am spus la rândul meu, încercând să reinstalez ordinea în cameră.

A rămas tăcut, dar am simțit cum zâmbea din întuneric.

— Știi unde te afli acum?

— Știu că eram la marginea lacului, tocmai ce terminasem de scris. După, m-am întins în iarbă și am adormit, cred, uitându-mă la undulațiile apei, care s-au prefăcut apoi în șerpi bătrâni. Și

frunzele s-au prefăcut în șerpi, și firele ierbii și, în final, pleoapele mele. Lumea era un mare șarpe, iar pe solzii lui erau pictați toți oamenii și toți copacii și toate pleoapele. Visam, iar după m-am trezit aici.

— Ce scriai?

— Nu mai știu, nu mai contează oricum. Am lăsat cuvintele să fie libere.

N-a durat mult ca irealitatea situației să mă lovească brusc, iar inima să-mi bată mai repede sub presiunea sângelui care îmi alerga prin vene. Am simțit că eram pe punctul de a mă îneca, puteam să simt gustul de apă dulce pe limbă.

Cumva, cel de lângă mine a simțit prin ce treceam și mi-a adresat la rândul său o întrebare:

— Ți-e frică de mine?



— Mi-e frică de toți oamenii necunoscuți de la marginea patului.

Iar cu o blândețe în voce pe care nu am mai auzit-o din copilărie, mi-a răspuns:

— Vezi tu, eu nu sunt un necunoscut.

O schimbare abruptă în suflarea celui ce era de obicei Cezar îmi semnalase că visul luase sfârșit, iar eu am petrecut restul nopții gândindu-mă la vizitatorul meu.

Integral în versiunea online

Îndoiala

Chirchiți în pat, piele caldă pe piele umedă, brațe amestecate, săni, ascunzișuri. Dormitorul e învăluit în aburul dulce al dimineții care răbufnește printre draperii, pe sub storuri. Murmure de iubire.

Pielea ei mirosea atât de frumos după noapte. A trupuri lipite, a amor, a vise. Livezi de caiși se îngrămădeau în scobitura claviculei. El refuza trezirea, se scufunda în diminețea îmbietoare, în moleșala așternuturilor.

Parcă erau lipiți unul de altul. Așa simțea relația lor sau, mai bine zis, așa o respira. Locuiau într-o casuță cu acoperiș țuguiat, aproape de biserică. Blocurile dinspre bulevard semănau a lanțuri muntoase îndepărtate, mereu înzăpezite.

Urma plimbarea, cu palmele asudate și degetele încovrigate. Traficul plana cumva pe lângă ei, auzeau doar un vâjâit îndepărtat. La colțul străzii cu plopi, acolo unde se intersectau două linii de tramvai, dădea de bătrâneii care tremurau sub soarele anemic. *Mă auzi*, rostea unul dintre ei, nici nu realizai dacă a întrebare sau a tânguire retorică. În



Petre Nechita

aer mirosea a naftalină, iar tramvaiele vechi răspândeau un iz de cocleală.

Inventau amândoi istorii alternative pentru acel cuplu, schimbau impresii, își apărau scenariile cu îndârjire. În cele din urmă, el ceda mereu. Ea inventa povești mult mai frumoase. Improbabile, dar încărcate de amănunte, ca o pelerină umedă pe care o tot scuturi și din care picură stropi transparenți, prelungi. Bobițe de apă care au înghețat câte o fărâmă de curcubeu. Te și miri de unde se scurg atât de multe.

Există oare un timp al primăverii eterne, o dimineță nesfârșită încărcată de puful mângâietor al unei fericiri încăpătoare? *Viața* nu-i atingea, doar se scurgea pe lângă ei.

Se hotărî să o bată la jocul ei și se puse pe ticluit o istorie alambicată despre cei doi bătrâni. Începu să o deșire încă din momentul în care închideau poarta. Când ajunse lângă ei, în dreptul intersecției liniilor de tramvai, rosti acel *Mă auzi* înainte să fie spus de siluetele difuze din fața lor. Ceva tremură în toată ființa sa. Era ca și cum imaginea din oglindă l-ar fi așteptat acolo, blocată, separată de originalul pe care ar trebui să-l reflecte. *Mă auzi*, rostiră și bătrâneii, unul singur sau amândoi, o șoptă ce aduna senzații zdrențuite din zile și ani diferiți, dintr-un trecut nedefinit, cu chipuri și discuții pictate parcă pe baloane purtate de vânt.

În primăvara lui nesfârșită, printru toate plăcerile ce semănau cu bilele colorate ale unui copil, se găsea îndoiala. Îndoiala, ca o despicătură în țesătura unei haine atât de dragi. N-o putea ignora și era îndboldit să bage degetul, să cerceteze, să scurme.

Acestea erau reperele zilelor lui, zile frumoase și senine, dar prizoniere în captivitatea îndoiei. Crăpătura în haină era mereu acolo. Pentru că doar atât exista: trezitul în patul cu trupuri încolăcite și plimbarea pe stradă, în timpul căreia dădea de bătrâni. O primăvară eternă, o dimineță nesfârșită și-un clei puturos, aspru la miros, care lega toate aceste momente.

Mereu dădea de bătrâneii în același loc. Mereu cu aceleași vorbe.

În timp ce se trezea cu buzele lipite de umărul ei, inspirându-i sudoarea dulce adunată peste noapte, se gândi la toate scenariile posibile. Fusesse răpit și era prizonierul vreunui sadic. Căzuse într-o comă adâncă după ce se lovise zdravăn la cap.

Sau era personaj chinuit între cuvinte și rânduri de un scriitor închipuit. Primăvara lui eternă suna dezacordată, fășăia dureros.

Biografie și ficțiune de tip biografic

Pompilia Costianu Chifu

Relația biografie-operă-realitate reprezintă o problemă controversată, dezbătută de-a lungul timpului de diferite grupări de critică literară. Nu se poate afirma cu exactitate în ce măsură biografia autorului poate influența creația acestuia, dar un lucru este cert și anume că viața autorului, cu toate problemele ei, își lasă amprenta asupra cărții. Și mă refer, aici, în primul rând, la acele aspecte deosebite ale „eului profund” care pot fi reperate în creația autorului.

A-l elimina pe autor, „a-l trimite la plimbare”, este o mare eroare ce se poate face în receptarea unei creații, căci, sub o formă sau alta, el revine în text, de aceea, mă aliez, în această privință, cu opinia lui Eugen Simion, care consideră că: „între omul care scrie și omul care trăiește nu-i chiar o prăpastie de netrecut, că strălucirea operei nu ne vindecă de dorința de a ști ceva despre autorul care a scris-o.”

Biografia creatorului este considerată a fi un depozit specific de experiență umană acumulată pe parcursul unei vieți, ca o zonă în

* Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Cartea Românească, București, 1982, pag.5.



care sunt proiectate toate dorințele, toate nevoile, traumele care au putut marca conștiința unui artist. Biografia artistului poate fi urmărită, cu mare atenție, de cititorul avizat devenit un adevărat „seismograf”, extrem de sensibil, care înregistrează reacțiile specifice determinate de evenimentele traversate de un scriitor sau de un alt tip de creator. De aceea, criticii, de formație diferită, caută în acest „tezaur inestimabil” reprezentat de viața artistului, acei indici istorici, psihologici sau sociali pe care-i consideră prezenți, la modul conștient sau inconștient, în opera literară.

Putem considera că opera își revendică autorul așa cum este el,

de aceea, vom putea mereu regăsi, în paginile cărții, comoara ascunsă a „eului profund”, a celui care a conceput opera.

Creația reprezintă o provocare atât prin sensurile ascunse ale sale, pe care lectorul este invitat să le descopere și să le descifreze, cât și prin omul pe care îl învăluie în materialul vaporos al ficțiunii. Citându-l iarăși pe Eugen Simion, putem spune că opera literară „provoacă în noi... curiozitatea de a cunoaște câte ceva despre destinul care se află în spatele ei”.

Căutarea originii textului în viața scriitorului sau a universului

** *ibidem*, pag. 7.

său reprezintă o provocare pentru cititor. O astfel de analiză se poate realiza pornind de la ideea că autorul, ca individ, se deconstruiește estetic în universul ficțional. Descoperim opere de frontieră, care au o tentă romanescă, iar altele de incursiune referențială, al căror imaginar (scenarii, imagini, teme) dezvăluie, printr-o punere în scenă abil-naratologică, pe de o parte, eul artistului și datele lumii, iar, pe de altă parte, plăcerea jocului textual, care mănuiește lumi posibile, un real-ficțional alimentat de posibilitățile și resursele metalepsei narative, permanentă strategie de subversiune a iluziei ficționale.

În operele celor mai cunoscuți creatori se întrevăd fragmente din viața sa, aceasta putând fi reconstituită, ca într-un joc de puzzle. Lectorul este invitat să pătrundă în acest caleidoscop și să descifreze secrete, să deschidă uși, să caute legături subtile. Mai ales dacă sunt scrise într-un stil original, asemenea unui palimpsest alegoric, romanele pot dezvălui detalii autobiografice relevante. În labirintul epic, cititorul avizat intuieste biograficul și regăsește lecturile, căci în substraturile operei se află o biobibliografie interesantă, care incită pe orice exeget.

Două poeme de dragoste

Sfatul lunii

Paul Daniel Golban

Te-am văzut în noapte
Limita era copacul frânt de oboseală și
lumina de neclintit a lunii
Ai plecat
Copacul a fost doborât ca un soldat ce
se împotrivesc valului
Am stat și am ascultat sfatul lunii în
splendoarea apei
Plecând spre casă, mi-am dat seama
că săruturile noastre nu au
însemnat nimic
Când lumina răsare, săruturile noastre
se dizolvă
Adevărul e că și eu am poeme pe care
nu le citesc în public

Mic poem de dragoste

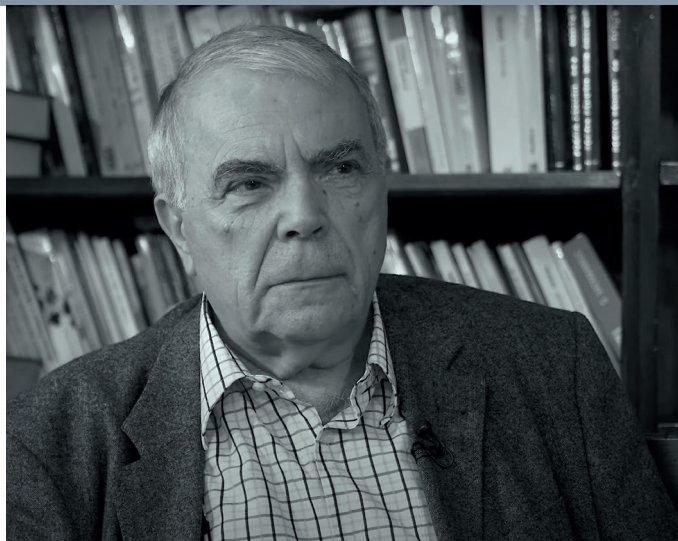
Ana Grecu

Te-am căutat așa cum ai fost, nu m-am
îndepărtat când mi-a fost teamă
că s-ar putea să nu mă parcurgi de la un capăt
la celălalt cum trebuie,
nici măcar pe ocolite,
nici măcar pe nevăzute.
am vrut să îți spun mai multe lucruri, dar
le-am uitat pe măsură ce creșteam
în spațiul naiv și deschis al timpului trecut
Am crezut că te-am invitat și pe tine,
poate nu m-am exprimat cum trebuie –
nu dorm ca să mă trezesc,
nu visez ca să uit,
nu iubesc ca să plec din mine
iubesc pentru dorul de a fi inocent
alături de cineva
Momentul cel mai vulnerabil dintre eu și acum
ai fost tu.

La ceas de rămas bun...

Catrinel Popa

Într-un interviu din 2022 Nicolae Manolescu mărturisea că se consideră, înainte de orice, profesor. „Asta am fost și asta o să rămân toată viața”, spunea el în discuția cu Ionuț Vulpescu, în episodul X al podcast-ului *Avangarda*. Deși poate să ne surprindă, în cazul unui critic literar care a publicat câteva zeci de cărți, printre care se numără și monumentală *Istorie critică a literaturii române*, această alegere nu este, în fapt, deloc întâmplătoare. Pentru multe generații de studenți de la Literalele bucureștene „Mano” a fost, înainte de toate, Profesorul. Un profesor în măsură nu doar să cucerească prin dezinvoltură, spirit *causeur* și simț al umorului, ci și să-și inițieze studenții în arcanele lecturii. Îmi amintesc perfect atmosfera relaxată de la cursurile sale de pe la începutul anilor 2000, când, înscriindu-mă la programul de studii aprofundate, cum se numea atunci masteratul, de la Nicolae Manolescu am învățat să „citesc”, în adevăratul sens al cuvântului. Adică să înțeleg



rostul primordial al cititului (și, prin ricoșeu, pe cel al scrisului). Un rost pe care autorul *Temelor* îl vedea, principial, ca pe un exercițiu al libertății interioare, al atenției la detaliu și nu în ultimul rând al rezistenței la manipulare. Dacă pentru generația sa rezistența prin cuvânt reprezentase o veritabilă strategie de supraviețuire, pentru tinerii cititori din epoca postdecembristă – rătăciți în tranziția

permanentizată – lectura printre rânduri punea la dispoziție instrumentele absolut necesare pentru a gândi pe cont propriu. Asemenea lui Alberto Manguel care, într-unul din fabuloasele sale eseuri, vorbește despre rezistența mai mare la manipulare a cititorilor buni, Nicolae Manolescu credea încă în puterea (aproape vrăjito-rească) a lecturii de a demonta capcanele ce pândesc la tot pasul

dincolo sau dincoace de suprafața strălucitoare și ademenitoare a cuvintelor. Privea lectura ca pe spațiu al libertății depline, dar nu ca pe unul asept, lipsit de legătură cu realitatea cotidiană sau cu simțul responsabilității. O responsabilitate înțeleasă inclusiv ca exercițiu de revitalizare a semnelor deja prea tocite, ca act creator de sens, ca salutară „capacitate de a introduce într-un cadru fix un spirit”, după cum nota el însuși în volumul remarcabil consacrat lui Mihail Sadoveanu, *Sadoveanu sau Utopia cărții*.

Oricum ar fi, la ceas de rămas bun, când – vorba lui André Malraux – moartea preschimbă viața în destin, în amintirea mea – și probabil a multor foști studenți de-ai săi – Nicolae Manolescu rămâne în primul rând Profesorul, cel care a format generații de cititori capabili să-și găsească singuri drumul prin „pădurea din oglindă”.

Rămas bun, domnule Profesor! Dumnezeu să vă odihnească în pace!

Vivat Theatrum!

Ana Ionesei

Iubesc teatrul. Mă obligă să învăț totul de la capăt, chiar dacă erudiția mea, cu protocolul ei fastidios, își luase toate măsurile de precauție împotriva elementelor intruzive care tânjesc după coroana scepticismului meu. Teatrul îmi arată ce fel de actor sunt, de ce am ales o tragedie în locul unei comedii și ce dramă am scris eu însămi. Teatrul mă obligă să-mi schimb perspectiva, nu din plictis și din capriciul noutății, ci din presentimentul că prezența mea este acțiune, vulnerabilitate și tărie, nicidecum dor de ducă, ci dor de ființă. Teatrul e marea lecție a umanității, fiindcă după cum zicea Gombrowicz, „a fi om înseamnă a fi actor, a fi om înseamnă a te prefaca că ești om (...) a fi om înseamnă a recita umanitatea” (Witold Gombrowicz,

Jurnal, 241). Teatrul îmi pune multe întrebări, dar așteaptă răbdător răspunsul meu. Încotro mă îndrept? Cui și cum vorbesc? De ce tac? De ce nu tac? Cu ce fapte se laudă cuvintele mele? Ce fapte lipsesc cuvintelor mele? Pe cine privesc? Ce anume privesc?

Teatrul e o problemă de viață și de moarte. Zi de zi suntem acostați de cuplul aparență-esență, și aproape în fiecare clipă trebuie să alegem cutia potrivită, asemenea peșitorilor Portiei. Ne iese în cale un om, iar vorbele și înfățișarea sa ne induc în eroare, ca mai apoi să aflăm că era regele Lear sau prințul Hamlet. Atunci ne pare rău că am comis greșala lui Parsifal și nu l-am întrebat: „Oare ce ai, stăpâne, ce te doare?” În 24 de ore, te poți întâlni cu atâția oameni în carne și oase, cu



atâtea și atâtea ființe ce-și poartă în tăcere spectacolele interioare, dintre care unele nici măcar nu știu că ne-ar putea schimba viața sau că au făcut-o demult. Adeveseori, suntem atât de imunizați împotriva adevăratei realități care este idealitatea, lăsându-ne confiscați de sărăcia eului nostru, fiind atât de bolnavi de noi înșine, precum Malvolio, încât ratăm întâlnirile majore. Ei bine, teatrul ne pregătește pentru neprevăzutul

vieții. Nu e vorba despre adaptare ordinară, despre a-ți păstra sângele rece sau a-ți compune o mască stoică și a câștiga tot timpul. A primi lecția teatrului nu înseamnă nici a face paradă cu meritele sau slăbiciunile tale. Teatrul ne învață altceva, anume să vedem mai bine, să interpretăm mai bine ce vedem. Teatrul e o filosofie itinerantă a ființelor care-și regăsesc identitatea lepădându-se de bunăvoie de ea, la fiecare spectacol.

4'33''

Prima parte a zilei ne-o petrecurăm, la cererea mea, prin malluri. Voiam să cumpăr ceva suveniruri pentru cei de-acasă și, mai ales, voiam să iau pulsul acelei capitale cochete și străine, unde toate păreau extrem de bine organizate, aerul era limpede, trotuarele, proaspăt udate de o ploaie fină, impecabil curățate, iar mijloacele de transport în comun și numeroasele biciclete rulau silențioase pe străzile cu pavaj perfect.

Apoi, seara, Thüle și părinții m-au dus la concert. Era un concert aniversar, organizat cu ocazia împlinirii a 200 de ani de la instaurarea pe tron a actualei familii regale, dinastie îndrăgită de popor care guvernase cu înțelepciune și mărinimie, în aceste două secole, iar lumea era îmbrăcată potrivit ocaziei. Fracuri și rochii de seară, alb și negru strălucitor, bijuterii cu sclipiri fermecate...

Din candelabrele masive se revărsa peste sala impunătoare o lumină serafică. Pe scenă, scaunele și pupitrele pregătite pentru orchestră, podiumul dirijorului gata să-și primească protagonistul

și un pian lucios ca oglinda dominând somptuos artisticul peisaj. Luminile s-au estompat, murmurul publicului s-a stins, pianistul și-a făcut apariția cu pas sonor, iar concertul a debutat, așa cum am înțeles că începeau toate concertele, cu piesa lui John Cage, 4'33''.

Am ascultat cu atenție toate cele trei mișcări, iar la sfârșit am aplaudat și eu alături de publicul încântat. Au urmat un concert pentru flaut și orchestră și o simfonie. La concert, flautistul și-a ținut admirabil instrumentul la gură pe toată durata piesei, în muțenie absolută, acompaniat de

instrumentiștii cu arcușurile așezate pe corzi, în tăcere. Dirijorul ridica bagheta la începutul unei părți, o ținea suspendată în aer pe durata secțiunii respective și o lăsa în jos la finalul secvenței. Din sală, la răstimpuri, câte o tuse scurtă sau un dres de glas; unii spectatori clătinau ușor din cap, ca pe ritm de muzică, s-ar putea spune. Eu aproape că auzeam cristalele candelabrelor lichifiindu-se și picurând.

La începutul părții a treia a concertului pentru flaut am adormit, m-au trezit peste puțin aplauzele furtunoase. M-am uitat



Linca Stroe

scurt în jur, părinții lui Thüle își țineau capetele drepte, pe gâturi încordate, se vede treaba că în mod emfatic *nu* îmi observasem absența morfeică... Iar Thüle aplauda răpită de încântare, ceea ce m-am grăbit să încep a face și eu. Apoi, imediat după debutul părții întâi a simfoniei, am recăzut în păcat, adormind de data asta buștean, și m-am mai trezit abia la sfârșit, în ovațiile publicului. Doamna în rochie de satin negru din dreapta mea aplauda în picioare, nu atât de prinsă de extaz încât să nu-mi arunce o privire dezaprobată, conturând din vârful buzelor un cuvânt în mod evident depreciator: *smaje*. (L-am căutat apoi pe Internet: înseamnă „trândav” și „incult”!) Iar părinții și Thüle, ridicați și ei în picioare, erau roșii la față și îmi păreau refugiați într-o dimensiune separată. Pe drumul spre casă, au vorbit însuflețit în limba lor, pentru mine având doar un strict, dar amabil „Did you enjoy the concert?” „Yes”, am răspuns.

Integral in versiunea online

Gabriela

Daniel Sur



S i-am făcut sex. Fără rețineri, fără restricții, fără cauze, fără explicații, fără nici o măsură de contracepție. Fără să ne fie teamă de vreo sarcină nedorită. Nu a intervenit nici măcar un „dar” sau un „dacă”. Ca doi demenți cărora timpul le este măsurat.

Am ieșit împreună din ștrand și am respirat adânc. Pentru prima oară în viața mea, mi s-a părut că aerul are un iz de vată de zahăr.

— Mi-a plăcut, a spus Gabriela, în stația de autobus. Hai să o mai facem aici și altă dată.

La început ne întâlneam aproape în fiecare zi la ștrand și de fiecare dată făceam sex în vestiare. Dar și în locurile cele mai neașteptate și mai riscante. În poziții din ce în ce mai îndrăznețe, însoțite de gănguriri, galanterii,

îmbrățișări sau dulcemișcările aferente. Niciodată nu făceam sex în același mod, ceea ce mă făcea fericit. Prin varietatea fantasmelor pe care le propunea, Gabriela pusesese în mișcare o nevoie pregnantă de nou.

De la ea, așteptam cu o obstinație de animal infometat mereu mai mult, cerându-i să mă uimească, să mă surprindă cu piruete sexuale, cu născociri strălucite. La un moment dat, Gabriela mi-a prezentat o pereche de orădeni studenți la Cluj și am început să ieșim în patru. Mă simțeam ciudat de relaxat în prezența lor, chiar dacă erau mai în vârstă decât mine. Puteam să le zic orice și ei ascultau cu multă atenție. Purtau conversații extrem de mature cu mine despre romane,

muzică, viața de student, mișcările studențești sau revoluția din Decembrie 1989. Gabriela a propus la un moment dat să facem sex în grup. Printr-o intuiție oferită de gelozia extremă, am înțeles că propusese orgia pentru că își epuizase imaginația, că era istovită și nu mai reușea să țină ritmul cu nevoia mea de nou. Celălalt cuplu ne-a refuzat elegant și, astfel, am fost scutit de prima mea criză de gelozie. Emoționat de gest, am iubit-o și mai tare.

În următoarele două săptămâni de vacanță am făcut sex atât de mult, încât am crezut că ni se topește și creierii. Când ne duceam la film, profitam de întunericul din sală pentru a ne masturba fără rușine. Când ne plimbam pe dealurile din jurul orașului și

găseam un loc mai ferit, făceam sex îmbrăcați. Făceam mult sex și vorbeam despre orice. Am abordat absolut toate subiectele la modă în zilele acelea, dar îmi este imposibil să-mi amintesc ce anume. În schimb, îmi amintesc foarte bine cum ne uitam la filme și în reviste pornografice să ne documentăm de poziții și maniere noi de a face sex. Prin fața ochilor îmi plutesce încă secvențe din filme nemțești, care mai de care mai îndrăznețe sau mai scârboase.

(fragment din romanul *Galeristul*, în curs de apariție)

Nominalizările la Premiile GOPO 2024

Boss (r. Bogdan Mirică), *Libertate* (r. Tudor Giurgiu.), *MMXX* (r. Cristi Puiu), *Nu aștepta prea mult de la sfârșitul lumii* (r. Radu Jude) și *Spre nord* (r. Mihai Mincan) sunt filmele care intră oficial în cursa pentru trofeul Gopo la categoria Cel mai bun film de lungmetraj. Performanțele cineaștilor români vor fi recompensate în cadrul celei de-a 18-a ediții a Galei Premiilor Gopo, care va avea loc în 29 aprilie la Teatrul Național „I.L. Caragiale” din București.

32 de lungmetraje românești lansate în cinematografe sau pe platforme de streaming în 2023 s-au regăsit pe lista propusă pentru nominalizările la categoria Cel mai bun film.

Cele mai nominalizate filme de anul acesta sunt *Libertate* (14 nominalizări), *Spre nord* (13 nominalizări), *Nu aștepta prea mult de la sfârșitul lumii* (11 nominalizări), *Boss* (9 nominalizări) *MMXX* (6 nominalizări) și *Visul* (6 nominalizări). La categoria Cea mai bună regie sunt nominalizați Bogdan Mirică pentru filmul *BOSS*, Tudor Giurgiu pentru filmul *Libertate*, Cristi Puiu pentru filmul *MMXX*, Radu Jude pentru *Nu aștepta prea mult de la sfârșitul lumii* și Mihai Mincan pentru *Spre Nord*.

Pentru Cea mai bună actriță într-un rol principal concurează Diana Gheorghian (*Dark Ages*), Adelaida Perjoiu și Bianca Cuculici pentru rolurile din lungmetrajul *MMXX*, Ilinca Manolache (*Nu aștepta prea mult de la sfârșitul lumii*) și Cătălina Moga (*Tigru*), în timp ce pentru Cel mai bun actor într-un rol principal concurează Laurențiu Bănescu (*BOSS*), Alex Calangiu (*Libertate*), Niko Becker și Soliman Cruz pentru rolurile din filmul *Spre Nord* și Vlad Logigian (*Visul*).

Cum să fii mort dacă-s viu? (r. Ilinca Călugăreanu), *De ce mă cheamă Nora, când cerul meu e senin*, (r. Carla Maria Teaha),



Între revoluții (r. Vlad Petr), *Doamna Buică* (r. Eugen Buică), *Pocalul. Despre fii și fiice*, (r. Cătălina Tesar, Dana Bunescu) și *Vulturii din Țaga*, (r. Iulian Manuel Ghervas, Adina Popescu) vor concura anul acesta pentru titlul de Cel mai bun film documentar.

Lista completă a nominalizărilor este disponibilă aici: <https://premiilegopo.ro/stiri/nominalizari-premiile-gopo-2024>

De ce mă cheamă Nora, când cerul meu e senin (r. Carla Maria Teaha), *Doamna Buică* (r. Eugene Buică), *Pocalul. Despre fii și fiice* (r. Cătălina Tesar), *Spre nord* (r. Mihai Mincan) și *Tigru* (r. Andrei Tănase) sunt lungmetrajele care concurează pentru trofeul Gopo la categoria Cel mai bun film de debut.

6 filme scurte se află în cursa pentru Cel mai bun film de scurtmetraj, iar la categoria Cel mai bun film european, criticii de film din juriul de nominalizări au votat pentru următoarele

cinci titluri distribuite în cinematografele din România în 2023: *Anatomie d'une chute / Anatomia unei prăbușiri* (r. Justine Triet), *Close/Aproape* (r. Lukas Dhont), *As bestas/Bestiile* (r. Rodrigo Sorogoyen), *Fallen leaves/Frunze căzătoare* (r. Aki Kaurismäki) și *Saint Omer* (r. Alice Diop).

Începând cu acest an, Premiile Gopo vor avea două jurii de preselecție, unul pentru categoria lungmetrajelor și cel de-al doilea pentru categoriile documentar și scurtmetraj. Juriul de preselecție, care a stabilit nominalizările pentru lungmetraje este alcătuit, ca și până acum, din 11 profesioniști din domeniul cinematografic. Printre jurații de anul acesta se află criticii de film Cristina Corciovescu, Mihai Fulger și Valerian Sava, regizoarele Ruxandra Ghițescu și Ioana Uricaru, actrița Ofelia Popii, directorul de imagine Tudor Lucaciu, monteuză Melania Oproiu, designerul de costume Oana Păunescu,

producătoarea Gabriela Suciș și compozitorul Cristian Lolea. Din juriul de documentare și scurtmetraje fac parte 5 profesioniști din industrie, aceștia fiind criticii de film Andrei Rus și Ramona Aristide, regizorul Radu Ciorniciuc, scenarista Andreea Vălean și editorul Dan Nanoveanu.

După anunțul nominalizărilor, peste 700 de profesioniști activi din toate domeniile industriei de film românești vor fi invitați să voteze pentru desemnarea câștigătorilor trofeelor Gopo 2023, prin intermediul unui mecanism de vot asigurat de firma de audit și consultanță PWC România, cu care organizatorii Premiilor Gopo au demarat un parteneriat încă din 2011.

Gala Premiilor Gopo este organizată de Asociația pentru Promovarea Filmului Românesc cu sprijinul Centrului Național al Cinematografiei, Babel Communications, Dacin Sara și Ministerul Culturii.

Câțiva pași

Daniela Toader

Când s-a săturat de Franța, Hélène a plecat în Canada. Când m-am săturat de Franța, m-am întors în România.

Nu ne-am mai văzut de cincisprezece ani. O urmăresc pe Facebook, dau like-uri la ce postează, fotografiile în general, îi urez *la mulți ani* de ziua ei. Ultima oară era blondă, tunsă scurt, și același zâmbet sincer îi umplea fața.

Hélène...

În prima zi când sosise în echipă, îmi propusese o cafea. Acceptasem. Își scosese apoi o țigară și ceruse o scrumieră. Leșisem pe terasă și povestisem una,

alta. Înainte să ne despărțim, mă invitase la cină, la sora ei, căsătorită cu un român. N-am refuzat-o.

Seara, ne dădusem întâlnire la gară. Am ajuns puțin mai repede,

cât să cumpărăm un tort rotund, cu ciocolată și alune.

Tocmai ieșeam pe ușa patiseriei cu tortul în brațe, când Hélène s-a oprit brusc. Fusese cât pe

ce să dau peste ea și să scap tortul. S-a scuzat, dar trebuia neapărat să-mi spună ceva. Am privit-o mirată. Oare ce putea să fie atât de important și de neașteptat?

Înainte să spună ce avea de spus, Hélène a devenit, brusc, serioasă și, pe un ton grav, mi-a spus: „Eu sunt lesbiană, știi tu, îmi plac femeile”.

Era să scap tortul a doua oară, dar l-am ținut bine, cu degetele aproape lipite de cutia de carton galben strălucitor, lipită periculos de tare de blatul însiropat. Am dat din cap ca o oaie proastă și i-am zis doar: „și ce-i cu asta?”.

Ea a răs și a luat-o la stânga.



Anna Karenina – un altfel de final

Iulia-Mihaela Țugulea

Anna ajunse pe peron, pregătită să plece după Vronski. Trenul trebuia să ajungă în gară în orice minut, dar Anna nu mai putea să aștepte. Toată această așteptare o sufoca. Se plimba agitată pe peron, dintr-o parte-n alta, cu mintea-n altă parte. Servitorul care o însoțea stătea rezemat de bagaje. O vedea cât era de tulburată, dar nu îndrăznea să întrebe ce se întâmplă. După zece minute lungi de așteptare, trenul sosi în gară. Anna se uita fix la el, în timp ce servitorul urca bagajele în tren. Știa că trebuie să urce să-și ocupe locul, dar cea o ținea pe loc. Stătu nemișcată preț de câteva momente, apoi îi spuse servitorului să dea bagajele jos din tren. Călătoria nu va mai avea loc.

Chemă o trăsură și se întoarseră acasă. Anna intră valvârtej. Urcă la etaj și se duse direct în camera unde o aștepta fetița ei împreună cu bona. Îi spuse bonei să-i împacheteze toate lucrurile fetiței și apoi pe ale ei. Urma ca acestea să plece într-o călătorie lungă din care nu intenționau să se mai întoarcă. Toată casa vuia în graba de a împacheta toate lucrurile cât mai repede. Servitorii nu înțelegeau ce se întâmplă, doar



dădeau zor să termine. Tensiunea și incertitudinea pluteau în aer.

Vronski se întoarse acasă la ora promisă. De cum deschise ușa, simți un aer greu care plutea în aer. Liniștea domina casa, ceea ce i se păru ciudat. O întrebă pe camerista Annei unde este soția lui. Aceasta îi spuse că doamna

plecase cu câteva ore în urmă într-o călătorie și își luase toate bagajele cu ea. Vronski era șocat. Oare Anna îl părăsise sau era doar un capriciu de-al ei? Urcă la etaj și se duse direct în camera fetiței, dar și aceasta lipsea. O întrebă pe bonă unde e, iar aceasta îi spuse că plecase cu doamna Anna,

care-i ceruse să împacheteze toate lucrurile fetiței.

Vronski vedea roșu în fața ochilor. Nu înțelegea ce se întâmpla cu Anna în ultima perioadă. Nu înțelegea ce o făcuse pe aceasta să plece fără să anunțe. Unde ar putea să le găsească el acum? Nimeni nu știa unde au plecat. Se simțea complet neputincios. Se duse în biroul lui ca să se liniștească și să decidă ce era de făcut. Intră în încăpere și se așeză la biroul din lemn masiv unde își citea mereu corespondența. Observă o scrisoare lângă tocul stiloului. Recunoscu imediat scrisul de pe aceasta. Era al Annei. Desfăcu plicul dintr-o mișcare.

„Dragul meu Vronski, scumpul meu iubit... La vremea când vei citi această scrisoare, eu voi fi plecat de mult timp.”

Vronski lăsă scrisoarea să cadă pe birou. Anna a lui chiar îl părăsise. Nu știa cum să reacționeze sau ce să spună. Simțea doar un dor puternic în suflet. Toată lupta fusese în zadar. Toate clipele dificile pe care le depășiseră împreună nu au fost suficiente ca Anna să-i rămână alături tot restul vieții. Vronski oftă resemnat. Era complet neputincios.

Ce se mai scrie astăzi prin lume

Florin Spătaru

Cum să-ți găsești ucigașul de Kristen Perrin

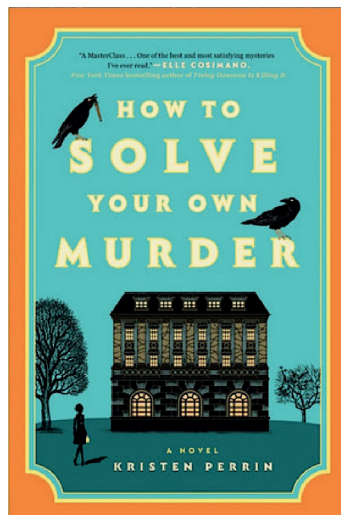
Un roman de Kristen Perrin ce se conturează în jurul unui mister. O femeie încearcă toată viața să-și evite moartea prin asasinare, dar sfârșește prin a fi ucisă în propriul conac. Nepoata ei va încerca să rezolve această enigmă pentru care mătușa s-a pregătit o viață întreagă. Toate indiciile adunate timp de șaizeci de ani vor putea să o ajute pe nepoata ei în încercarea de a-l demasca pe criminal.

Un roman intens, cursiv și plin de personaje exotice.

Vecini băgăcioși de Freya Sampson

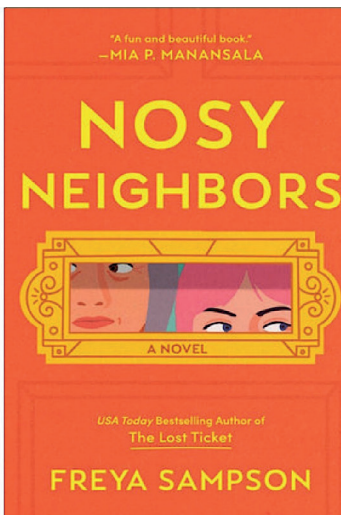
Vecinii se bărfesc unii pe ceilalți și secretele se dezvăluie rapid într-un imobil cu pereți foarte subțiri. Prin tot acest noian de informații înoată un duet bizar format din Dorothy Darling, o bătrână morocănoasă de șaptezeci și șapte de ani și Kat Bennett, o tânără de douăzeci și cinci de ani, care nu-și găsește locul nicăieri.

Cele două nu se suportă, dar trebuie să colaboreze pentru a



opri demolarea imobilului în care locuiesc. Unul dintre vecini este omorât cu sălbăticie, iar cele două femei vor trebui să-l găsească pe vinovat și să se ferească de o soartă similară, însoțite de un terrier Jack Russell neînfricat.

Un roman cu lipici, de care nu te poți despărți prea ușor până când nu ajungi la ultima pagină. Toate personajele par dezlipite



dintr-un reportaj foarte bine realizat.

Wisteria, seria Beladonna

Adalyn Grace revine cu un nou segment din trilogia *Belladonna*. O aventură plină de sușuri și coborâșuri, perfectă pentru a-i incita pe fani.

Blythe Hawthorn nu a respectat niciodată ce i-au spus alții. Nu l-a



ascultat pe tatăl ei sau pe cei din jur, preferând să acționeze mereu doar după capul ei, chiar și atunci când deciziile ei nu păreau cele mai bune.

Iar în ceea ce-l privește pe bărbatul din viața ei, Blythe e hotărâtă să fie un ghimpe în coasta lui, până când moartea îi va despărți. Trecutul ei neclar o împinge într-o călătorie care îi va pune multe întrebări incuetoare.

Lista Mariei Vanghele

Cătălin D. Constantin

Lista este un spațiu de relații personale cu obiectele cuprinse în ea. O listă își construiește criteriile de notare, le negociază cu modalitățile standardizate de construire. Contabilitatea Mariei Vanghelie notează diferit obiectele în funcție de relația pe care aceasta o are cu ele. Niciodată nu precizează numărul lămâilor cumpărate, întotdeauna pe cel al portocalelor. E evident că acestea din urmă îi plac mai mult, și lămâile sunt doar pentru prăjituri și colivă. Orezul nu mai e „ored” și atât atunci când e cumpărat de la Mari. Nici ceaiul nu mai e ceai simplu, când e cumpărat de la Mari. La fel cu mălaiul cumpărat de la Ghiță.

Și de pomană e important cui dă. O săracă o impresionează mai mult decât alți săraci. Le dă

de pomană în aceeași zi, notele de cheltuielă sunt trecute la rând, deci nici un motiv să nu le însumeze. Jitineasca, Tudora cocoșata primesc mereu de pomană de la ea și de aceea le știe povestea și au nume în carnet. Moșul primește și el de pomană, nu are nume, probabil doar îl vede duminică la liturghie, unde poate că stă la intrarea în biserică și a-i scăpa doi lei devine, cu timpul, un obicei. Chiar își permite să noteze, global, la un moment dat, în mai 1920: pentru profesori și o săracă 2.50 lei. Ceva mai încolo apare consemnat că îi dă bani Ștefănescii, profesoara. După 1921 apare doar numele: Ștefănescii. Restul profesorilor sunt doar profesori, nu au nici un nume în carnet, nu are nici o relație personală cu ei, dar Lina e Lina și e fata în casă probabil din totdeauna.

Zinca de la țară apare sporadic, dar poartă nume în carnet, ceea ce înseamnă că îi știe povestea. Baba care îi dă lapte și ouă în anii de început ai notărilor nu are nume, deși precis e tot de la țară.

Biserica la care merge mereu e „la biserică”, restul bisericilor poartă nume de sfinți.

Niciodată nu vom ști din carnet pentru ce îi dă bani Dinii, numele ei apare des, nu suficient pentru a o socoti fată în casă, dar clar e că Maria Vanghelie nu a simțit niciodată nevoia să noteze pentru ce anume. Știa precis. Să însemne aceasta că Dina făcea un singur lucru pentru care putea primi bani de la Maria Vanghelie?

Alte exemple de individualizare – 18 iulie 1920, note succesive: pe lapte...14 lei; 1 Chi: lapte Steluța,

2 lei. 4 ianuarie 1921: de pomană Marii, 5 lei, și, imediat, la o săracă, 3 lei.

Ceea ce particularizează în practică contabilitatea zilnică și toate celelalte „acte” de tip domestic este intersecția dintre scriitura „indiferentă”, supusă unor convenții standardizate și cea subiectivă. În materie de contabilitate domestică grija și necesitatea ordinii se întâlnesc cu sisteme personalizate de notare. Obiectele care alcătuiesc lista se succed potrivit unui dublu criteriu. Cel „oficial”, dar și cel colorat afectiv. Din tensiunea creată între cele două se conturează povestea personajului care compune lista.

Din vol. *Viața de zi cu zi în documente vechi de familie*, Corint, 2022

Dincolo și dincoace de ficțiune...

Ionuț Cristache

Chiar așa e, totul începe cu o poveste... Domnule, zice amicul obosit, sprijinind fereastra din spatele lui, omului îi trebuie un vis ca să suporte realitatea. Îl privesc lung și îi spun: Da, Freud... De altfel, atunci când vorbim, spunem o poveste, atunci când ascultăm aducem o mângâiere. Vezi? mă întreabă el. Iar un poet scria că în fiecare picătură de apă e o poveste de viață. Eu am în minte cuvintele lui Hans Christian Andersen, viața însăși este cea mai bună poveste.

Și încep să-i povestesc, în așteptarea băiatului cu berea, care nu mai vine... Care imaginație, de unde atâtea povești inventate, câtă literatură să mai fie?

Uite, ies din marketul scump, din cartierul cu blocuri jupuite, încă sub impresia moralizatoare a flăcăului gras și lat de la intrare, cu obiectul lui cu sclipici, apropiat de fruntea anonimilor cumpărători. Domnu, mi-a zis, masca pe nas! Are dreptate, așa că trag cărpa colorată până sus, peste o parte din ochelari, lentilele mi se aburesc pe loc, mă opresc la timp,

raftul cu delicatețuri din apropiere ar fi fost în mare pericol. În fine, ies la lumină, e cald, mă uit la cei doi bătrâni care joacă table pe tăpșanul de beton de la intrare, îi găsesc acolo de fiecare dată, apoi mă hotărâsc să o iau direct printre blocurile urâte, din mijlocul cartierului cu număr moștenit din vremuri trecute.

Amicul mă privește tăcut, nici nu știu dacă mă ascultă. Ajunge la noi un miros de prăjeală, de ceapă arsă și, parcă, de pește pus la grătar; e deschisă ușa către bucătăria mică în care se mișcă alene o doamnă solidă.

Așa, trec eu mai departe, merg pe trotuarele noi, construite în anii din urmă, cu pistele lor de biciclete, desenate într-un tablou abstract chiar peste mijlocul asfaltului deja crăpat și văd ieșind pe ușa scorojită a unui bloc o pereche colorată. Doamna are vreo sută de kilograme, o fustă în colțuri inegale îi atârnă până spre podeaua publică, o giacă de fâș cu nuanțe indecise nu poate acoperi bustul uriaș al proprietarei, iar pe cap are o pălărie imensă care ar putea fi folosită

pentru orice distanțare legală în pandemia care nu se mai termină. Are în mână dreaptă o plasă cu găurele, n-am mai văzut așa ceva din vremurile celelalte, se zăresc niște cartofi înghesuși și o varză mijlocie, cu frunzele de sus murdare și, parcă, ușor colorate în albastru. Plasa ei lovește, din loc în loc, trotuarul, dar doamna nu pare să audă ceva neobișnuit. Cu cealaltă mână apucă, direct de cotul drept, un copil de vreo 10 ani, și el într-o costumație de carnaval, are un cap oblic, seamănă cu o minge de rugby, mai are și niște ochelari cu lentile mari și colorate, care îi atârnă de vârful nasului, e învelit tot într-o bluză de plastic, de un roșu aprins, legată cu un șnur peste betelia joasă. Mai are și niște pantaloni de trening care-i ajung până deasupra gleznelor, iar în picioare poartă pantofi ciudați, care nu par să aibă chiar aceeași culoare amândoi.

E clar, amicul e prins de povestea mea, a uitat chiar să bea din halba mare, pe care flăcăul adormit ne-a adus-o între timp, iar cartofii



rumeniți sunt fierbinți și colorați într-un fel nu prea ademenitor.

Nu apuc să-i depășesc, când mă lovește vocea groasă, de bariton mic, a copilului, cuvintele cad umflate peste bordurile înalte din apropiere. „Băi, strigă el, și-am spus să nu mă mai duci la mătușa, nu-mi place”... Mama îl trage energic de braț, micul Oblio stă să decoleze din mâinile femeii. „Ești un prost, o aud, mătușa te iubește, uite, și-a dat și bani”... Hei, dar ce voce are doamna, subțire, ca și când cineva ar acorda o vioară de sub pălăria ei uriașă. „Care bani, zbiară Oblio, cu același glas de bariton, două monede de 50”...

Integral în versiunea online

Fisuri

Vălvătaia apusului s-a stins de ceva vreme, lăsând loc unui albastru spălăcit. În biroul ei, umbrele se lungesc tot mai mult și știe că ar trebui să se ridice din scaunul ergonomic și să plece acasă, dar nu se poate mișca. Încăperea încă mai păstrează un iz ușor de sudoare și pământ reavăn. Ar trebui să deschidă fereastra, dar nici măcar asta nu se poate îndemna să facă. Privește în gol de când a ieșit el pe ușă, cu senzația corozivă a unui eșec întinzându-i-se în piept ca o arsură gastrică.

Cu o oră în urmă, directorul școlii o chemase în cancelarie, unde, sub privirile resemnate ale câtorva profesori, era pe punctul de a-și pierde cumpătul. În mijlocul lor, un elev de clasa a șasea își ținea capul plecat și își trăgea zgomotos nasul. De cum o văzu, bărbatul îi pasă problema.

— Domnișoară, vă rog să vă ocupați de el. Pentru astfel de situații v-am angajat.

Ieși apoi din cancelarie roșu la față, iar ea îl trimise pe băiat în biroul ei. Află de la ceilalți profesori că îl bătuse pe un coleg de clasă în timpul unui meci improvizat de fotbal. Celuilalt îi curgea sânge din nas și fusese trimis la dispensar. Bătăușul nu era la prima abatere.

— Îmi pare rău că s-a nimerit așa în prima ta zi de lucru, se scuza una dintre profesoare. Să știi că nu e un om rău, dar îi sare repede țandăra. Înaintea lui am avut un director care...

Zâmbi forțat și ieși fără să asculte continuarea. Băiatul o aștepta în fața ușii, nu îndrăzni să intre. Avea maxilarul înclăștat și sprâncenele adunate în mijlocul frunții. Îi luă mai bine de o jumătate de oră ca să-l facă să se mai



Miruna Vasiliță

Nu știu ce să răspundă, nu pe loc. Se priviră câteva clipe, măsurându-se, cântărind posibilitățile. În cele din urmă, băiatul se ridică și se îndreptă către ușă.

— Nu, îi spuse, iar el încuviință scurt înainte să iasă.

„Familie numeroasă, situație materială precară, hrană insuficientă, tată alcoolic, mamă bolnavă.” Însemnările predecesorului ei, făcute cu un scris mărunț în creion, pe marginea unor rapoarte detaliate ce redau incidente similare, îi descriau situația băiatului mai bine decât un dosar întreg. Îl putea vedea cu ochii minții ferindu-se de loviturile fraților mai mari, ale tatălui, căutând protecția mamei, care nu vine, căci ea nu se poate apăra nici pe sine, și mergând flămând la culcare.

Integral în versiunea online

destindă, vorbind despre nimicuri și punându-i întrebări anoste, timp în care găsi un dosar cu numele lui în fișetul de lângă fereastră. Fusesse întocmit de consilierul școlar de dinaintea ei, singurul pe care îl avusese școala până atunci. Omul își dăduse demisia după nici șase luni. Citi rapid câteva dintre notițele lui și simți un gol în stomac.

— De ce l-ai bătut? întrebă cu toată blândețea de care era în stare.

— Ca să mă știe de frică, zise, iar buzele i se strânsură.

— Aș vrea să discut cu...

— O să mă dați afară de la școală? o întrerupse nerăbdător.

Romanul în care nu s-a întâmplat nimic

Narcis Amariei

Simona Goșu, *Stela*, Polirom, 2023

Deși nu mă declar un fan al micilor universuri domestice, am fost foarte curios să văd cum scrie autoarea care a câștigat mai multe premii cu romanul său de debut: *Premiul revistei „Observator Cultural” pentru Debut*, *Premiul Sofia Nădejde pentru Literatură Scrisă de Femei, secțiunea Debut-Proză*, dar și *Premiul liceenilor pentru cea mai îndrăgită carte, la Festivalul Internațional de Literatură și Traducere (FILIT)*.

Cartea care mi-a căzut în mână nu a fost, însă, cea mult premiată, ci primul roman al Simonei Goșu, căci despre ea este vorba. Romanul se numește *Stela* și a apărut la editura Polirom, în anul 2023, în colecția Ego Proză.

Stela este o fostă casieră-contabil, gestionar la un depozit de carte, de unde fusese dată afară pentru că scosese cărți pe care, ulterior, le valorificase pe cont propriu. Își pierde, așadar, slujba și casa și e obligată să muncească pe la diverse familii înstărite din București.

Cine a citit *Dimineața pierdută* a Gabriellei Adameșteanu, nu poate să nu zâmbească la asemănarea Stelei cu Vica, croitoreasa necultivată, dar inteligentă care făcea vizite bucureștenilor avuți. Doar că diferența între cele două e semnificativă și excelent redată de Raphaëlle Rérolle, în *Le Monde*: „Brutalizați de circumstanțe, indivizii descriși de Gabriela Adameșteanu nu sunt totuși prezentați ca inocenți. Scriitoarea se delectează să le descrie erorile de apreciere, mai ales a sentimentelor celuilalt. Citind *Dimineața pierdută*, îți spui că rareori întâlnești un scriitor care să dovedească, cu atâta strălucire, atât de puțină compasiune față de personaje sale – concetățenii săi.”

Simona Goșu scrie corect și cuminte un roman de variațiuni pe aceeași temă. După ce am citit cartea, nu am putut să nu mă întreb de ce ni se spune iar aceeași



poveste? De ce este ea relevantă? Ce schimbări emoționale produce în cititor? Poate că sunt subiectiv, dar vă mărturisesc că citind *Stela*, m-am simțit ca la cafeaua de dimineață, martor calm și pasiv al suetei colegelor mele, experte în bătutul apei în piuă. Acest abuz de verosimilitudine contemporană, nu este prezent doar în romanul Simonei Goșu. Din păcate, sunt multe cărți recente în care povestea nu te duce nicăieri. Textul nu are epifanie, revelația nu există.

S-a spus că în *Stela*, Simona Goșu practică un realism domestic, cu intenția de a demasca straturi sociale, prejudecăți sau obiceiuri. Un fel de *reality show* în care cititorul pătrunde în casele oamenilor, cățărând pe umărul naratorului, care la rândul său se cațără în cărca personajelor. Acest narator obiectiv decupează fragmente din experiențele familiale de interior, transformând cititorul într-un soi de Peeping Tom inocent, dezbrăcat de perversitate.

Stela poartă diverse dialoguri cu proprietarii caselor în care

deretică pe parcursul unei săptămâni, de luni până sâmbătă. Așa a și dorit să își structureze autoarea capitolele. Pe zile. O idee interesantă și foarte potrivită care taie în secvențe cinematice chiar programul de lucru al protagonistei noastre. Cumva, povestea Stelei seamănă cu un film românesc din seria celor în care nu se întâmplă nimic. Tot aștepți ca tensiunea să crească și să te ducă spre un punct culminant, numai că filmul se încheie așa cum a început. Sfârșitul nu e anunțat. Nu a avut semn. Chiar și scena de final, în care fiul Stelei, Emanuel, se întoarce de la sala de fitness bătut și speriat, povestind agresiunea care îi va declanșa mamei sale un atac de panică, nu este suficient pentru a împlini așteptările cititorului.

Poate cea mai reușită scenă narativă din punct de vedere al resuscitării atmosferei casnice, e când aflăm despre infracțiune. Gestul Stelei, cel de a scoate cărți din depozitul unde lucra și a le a vinde pe cont propriu, are ceva eliberator. Ea nu știe că ceea ce

face e greșit. Inocența femeii e de-a dreptul cuceritoare și stârnește un soi de complicitate în cititor, care trezit din letargie, o însoțește în toate locurile unde *Stela* își validează calitățile de om întreprinzător.

Deși acțiunea din carte cade ca o ploaie mocănească, există multe secvențe cu putere de curcubeu. Un astfel de pasaj îl găsim minunat redat de autoare în capitolul *Miercuri*:

„După ce a terminat a doua cămașă, a dat să-l scoată iar, dar o fată cu ochelari și breton a deschis ușa bucătăriei și a întrebat-o unde e baia. Când a trecut înapoi spre bucătărie, *Stela* a fixat-o, zâmbind:

— Hello, goodbye!

Pronunțase clar, cu accent românesc, legănându-și capul. Eleva s-a rușinat și a dispărut în bucătărie cu un surâs. A presat de câteva ori gulerul celei de-a treia cămași și s-a dus spre etajera înaltă de lângă televizor. În timp ce atârna umerășul lângă celelalte, a rămas cu ochii la cărțile de pe raftul din mijloc. A scos una din spatele pozei de familie înrămate. A depărtat-o de ochi. *Toți oamenii sunt muritori*, a citit încet titlul de pe coperta mică, albastră. S-a întors cu ea, a lăsat-o pe canapea și a ales din grămadă o cămașă în carouri. Reumplea compartimentul de apă al aparatului și a murmurat:

— Or fi oamenii muritori, dar viața-i mai importantă decât moartea.”

Trecând peste aceste observații, mai mult sau mai puțin subiective, trebuie remarcată precizia descrierilor din roman, ce aduc ca tehnică cu un soi de realism balzacian – sincer, pe mine m-au cam obosit, dar care, din punct de vedere al scriiturii, par a fi justificcate. *Stela* e foarte bine conturată. O vezi în fața ta. E autentică. Oare asta a dorit autoarea? Să o ținem minte?

În concluzie, *Stela* este o carte cuminte și scrisă bine, o carte pe gustul multor femei, o carte în care nu se întâmplă nimic.

Cele 7 fiice ale împăratului

Antonia Mirică

Împăratul locuia într-o casă mare, puțin roasă pe la colțuri, din strada Șansei, la numărul 8. Țin minte asta pentru că, intrând, am observat că plăcuța de tablă vopsită căzuse într-o parte și optul semăna cu infinitul. Și mai știu că m-am bucurat grozav când am aflat că Împăratul era, de fapt, un bătrân simplu și cam surd, îmbrăcat ridicol într-o robă vișinie și cu o barbă de alchimist. Îl chema Faustin Isidor și, deși nu a precizat, părea să fie trecut de 80 de ani. Nici acum nu ți-aș putea spune cu ce se ocupa exact, dar știu că l-am cunoscut în cadrul unui seminar non-formal și destul de straniu: în sufrageria ticsită cu tot felul de ciudățenii, de la colivii goale până la măsuțe de ceai suspendate de tavan, stăteau care pe unde apucau studenți de o vârstă cu mine sau poate chiar mai tineri, care ascultau încordați cuvintele domnului Isidor. Întreaga scenă îmi părea atât de nefirească, încât am crezut că visez, că mintea îmi



juca feste, sătulă de atâta studiu. Amuzat de seriozitatea celorlalți și frustrat că vorbele bătrânului nu m-au prins și pe mine în mreje, m-am ridicat să plec. Dar chiar când am deschis ușa grea de mahon de la intrare, o muzică a început să cânte și m-am trezit prins într-o mulțime apărută de nicăieri. Împingându-mă și strivindu-mă aproape, masa neomogenă de oameni s-a concentrat într-un cerc, avându-mă pe mine în mijloc, dansând nebunește pe ritmul muzicii asurzitoare. Își

ascundeau chipurile sub măști albe, iar umbrele lor erau nefirești de lungi, atingând tavanul și unindu-se toate într-un punct, formând parcă deasupra mea o colivie. Panicat, m-am luptat să ies din această horă demențială. Curtenii mă strângeau din ce în ce mai tare și, la un semn, muzica a încetat și mulțimea a tăcut. Apărut deodată lângă mine, Împăratul mi-a așezat ceremonios pe creștet o pălărie de bufon, făcându-mi o plecăciune ironică. Apoi izbucni într-un hohot de râs puternic, urmat de curtenii săi mascați. Acoperindu-mi urechile și închizându-mi strâns ochii, m-am prăbușit la podea, ostentiv și infrișoșat.

Când i-am deschis din nou, stăteam în fotoliul turcesc în care mă așezasem la începutul serii. Judecând după razele ce intrau prin deschizătura draperiilor vernil de catifea, părea că soarele abia răsărise. Mi-am frecat ochii confuz și picățele aurite de

puncte mișcătoare mi-au inundat întunericul pleoapelor. Apoi am observat uimit că nu eram singur; lângă mine, pe o pernă uriașă cu motive persane, stătea o femeie, ținând în poală niște andreele de care atârna un material tricocat și căutând ceva pe sub fotoliul meu. Cu un zgomot scârțâitor, ușa se deschise și intră domnul Isidor (căruia îi voi spune de acum Împăratul) însoțit de două fetițe gemene. Când dădu cu ochii de mine, zâmbi voios, frecându-și palmele; nu mai era îmbrăcat în roba ciudată, ci purta un costum de tweed vernil, căruia îi asortase o vestă bej și niște pantofi maronii. Nu înțelegeam nimic; acum câteva minute eram prins într-o imitație de prost gust a Bacanțelor, condusă de un preot la fel de nebun ca Pălărierul, și acum singurul nebun sunt eu, intrus în casa unor oameni pe care nu îi cunoșteam.

Integral în versiunea online

Mituri de cartier

Nicolae Breban

În sfârșit, aventuri, tipa, cum se zice, nu era total ne-apetisantă, dar bineînțeles că după vreo câteva luni i-am făcut vânt. „Odată restabilită faima mea de heterosexual, nu-i așa, i-am spus, o... invitam să caute a restabili și prin alte cartiere prestigiul unor bărbați singurateci!” Ah, femeile au o candoare!...

Pe scurt, mi-au trebuit totuși câteva săptămâni bune pentru a pune la punct „acoperirea” mea sau „camuflajul”, cum se spune. Și, ca prin farmec, aceste pregătiri și aranjamente, chiar și locanta de care vorbesc, au devenit oarecum centrul vieții mele, în afara biroului de arhitectură pe care-l conduceam și de unele deplasări pe teren. Deși, cum spuneam, am devenit unul din familiarii locului, nu am făcut totuși eroarea de a mă apropia prea tare de personalul birtului sau de clienții ei stabili, din cartier. Semidistanța a fost

dintotdeauna principiul meu de acțiune și nu rareori m-am felicitat că am evitat astfel nu puțin caraghioase încercări prin care se împleticeau unii dintre amicii sau rudele mele, cei care își băgau nasul prin farfuriile altora. Mi se spunea „distinsul” sau, nu știu de ce, „contabilul” sau „commendatore”. Sau, pe scurt, cu un zâmbet amabil și cald: domnul Robert. Mai era câte vreun bețiv care, de cum intra pe ușă, mă striga – *Roberto, che fai?* dar asta mai rar. Era repede tras la o parte de cei care, ca să zic așa, mă protejau. Sau aveau grijă de bunul renume al localului.

Apoi, nu știu cum se făcu, dar am început să dau pe acolo și în unele seri. Și abia cu această ocazie am surprins adevărata viața a localului. Chiar și clienții erau, în bună majoritate, alții. Se făceau mese, nu mai vorbesc de nunți sau botezuri, care aveau



loc în încăperile de sus. Am fost de câteva ori invitat să iau parte la una sau la alta dintre veselele petreceri, dar, după ce beam câte un pahar sau două, mă retrăgeam la masa mea. Neuitând, bineînțeles, să trimit o sticlă de vin scump sau o șampanie petrecăreților. Cu timpul au început să-mi spună „filozoful” sau „contele”. Nu, nu mă supăra, deoarece aceste epitețe sau porecle sau cognomene nu mi se potriveau. Îmi găsisem cumva locul, eu care, deși nimeni

nu bănuia nimic, nu eram decât în trecere. Un fel de pauză în viața mea plină de tensiune și de precepte, un fel de diversiune. De la A la B și de la B la B-prim. Fusese una din formulele tinereții mele, în care tocmai acest B' era semnul diversiunii, al abaterii de la logica formală. Poate începutul unei istorii extravagante. Al mitului, cine poate ști?

(Un act gratuit, în antologia Ochelarii de fum, Cartex, 2011)

Jurnalul unei disponibilizări

Andreea Ferigeanu



M-am trezit fără chef. Ca-n fiecare dimineață, mă așez la birou, deschid laptopul și oftez. Mă uit în gol, la peretele alb, îmi cade privirea pe pictura cumpărată din Roma ce înfățișează o crâsmă din Trastevere și o nona care își așteaptă clienții, sunt eu, o nonă tânără, trăiesc la Roma și mi-am deschis o terășucă, Vino e Olio, servesc vin și panini, Chianti, Barolo și prosciutto, stau la taclale toată ziua cu clienții, vorbesc italiană, le fac discount turiștilor români, conduc un Fiat 500 și îmi cumpăr haine de la branduri italienești. În bar se ascultă Snarky Puppy, Aretha Franklin, lăutărească și șlagăre italienești. Când n-am clienți, citesc, iar când am, stau la povești. Să stau la mare și să privesc nemărginirea, să mă plimb prin București sau Roma, visez la

săptămâni, luni de pierdut timpul, de trăit cu acea senzație de inutilitate pe care o ai atunci când nu faci nimic. Nu visez la lux, n-am visat niciodată, vreau să duc o viață decentă, care să-mi satisfacă mici capricii și să nu lucrez. Să scriu și să citesc când am chef și dacă am chef, iar asta să-mi fie singura ocupație. Leneșii nu vor averi, că dacă ar vrea, n-ar mai fi leneși. Iar lenea atârnă în cafenele și la vinuțuri, și acolo nu se fac averi. Munca îmi omoară spiritul.

Îmi beam cafeaua în Trastevere, tăiam niște prosciutto cotto și niște pâine proaspătă, mai gustam dintr-o roșie San Marzano, era dulce, suculentă, pregăteam pesto din busuioc proaspăt, ciuguleam din pecorino, în fiecare dimineață aveam un ritual paradisiac culinar și senzorial înainte să deschid locanta,

făceam nițel curat, puneam muzică, deschideam ferestrele ca să intre aer, mirosea a flori de portocal, era cald, din ce în ce mai cald, și dintr-o dată totul se încețoșa, barul se micșora sub ochii mei, cafeaua se îndepărta, prosciutto nu mai avea gust, mirosea a zacuscă, nu a portocale, imaginea devenea din ce în ce mai neclară, parcă pictată și statică, când un email m-a trezit din visare și mă anunța că îmi voi pierde locul de muncă, iată, spiritul meu e liber acum, blocat într-un univers desenat ce atârnă pe perete.

Dar joburile nu ne definesc.

Corporația alege țările cu costuri mai mici și contrar a ceea ce am crede, România nu mai e una dintre ele. Citeam mailul și mă bufnea râsul. Pluteam deasupra mea și mă priveam de sus cu un aer mulțumit, aproape învingător,

râzând. Îmi citeam numele negru pe alb, bolduit, eu și numele meu, două entități diferite, cu vieți separate, cu aspirații și planuri diferite, o viață de birou de opt ore pe zi și o viață de visuri și de weekend. Acum una dintre ele lua sfârșit. Disponibilizările intră cu cizmele în viața ta și te iau prin surprindere. Le trăiești și încerci să nu te afunzi în noroi. Ai vrea să fii dezamăgit, dar cine să te dezamăgească? Capitalismul? Dar și-a plătit atâtea cafele și vacanțe.

Puterea Cititorului

Doina Ruști

Un cititor este un paznic incoruptibil, care nu-i lasă nici pe cei dinăuntru să iasă fără avizul său, dar nu le permite nici celor din afară să pătrundă fără legitimație. Dacă ideile i se par minore, acolo vor muri, între copertile cărții, dar dacă ele îl seduc, le scoate în lume și le plimbă ca pe niște trofee. Cititorul apără teritoriul cărții și nu le permite escrocilor să se strecoare, pentru că un cititor este ca un îndrăgostit: aprig, luptător, perseverent, uneori fanatic. Aceasta este puterea cititorului de romane și a cititorului de almanahuri, a cititorului de bloguri și a cititorului de filozofie.

În mod normal, cititorul se manifestă în toate zonele vieții, mândru până la aroganță de puterea lui. Iar marea lui satisfacție este să-i vadă nevoiți a-i recunoaște forța, care stă în principii împachetate în cele mai alese ambalaje. Ca inițiat, cititorul își are bijuteriile aranjate în sipe, pe care le scoate la momentele festive, spre uimirea cititorilor mai slabi decât el și spre uluirea totală a necititorilor.

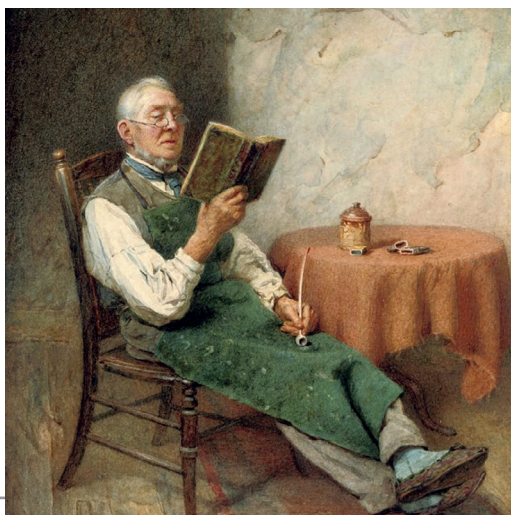
De fapt asupra acestora din urmă își exercită cel mai bine puterile de magician. Ei îl privesc cu oarecare admirație, cu invidie, cu remușcarea de a fi ratat un domeniu pe care educația, așa minoră cum este ea astăzi, l-a așezat între necesități.

Există locuri și locuri în care cititorul, așa cum îl văd eu, îmbrăcat cu haine strălucitoare, se ridică victorios, în lumina reflectoarelor. Unul dintre acestea este lumea literară, făcută din scriitori care sunt și ei

la rândul lor cititori ori necititori. Or, aici, unde cuvântul scris și citit are valoarea florilor de vară, se vede adevărata putere a Cititorului de rasă. Aici, el vine îmbrăcat ca un prinț și toate capetele se pleacă jenate ori cu venerație în fața lui. Nicăieri în lume un cititor nu se bucură de mai mare atenție, ca în clubul mic al literaturii. Face pași mici, își mișcă elegant brațele care par sculptate în catifeaua sacoului, uneori salută cu falsă timiditate. Cititorul nu pierde timpul. El știe exact despre ce vorbește și nu

permite nimănui să bată câmpii: el cunoaște paragraful, pagina și chiar sursele de la care au pornit frazele unei cărți. E greu de contrazis, greu de redus la tăcere. Nu pentru că ar fi cu totul imbatabil, ci pentru că nimeni, dar absolut nimeni, n-a citit cartea până la capăt. Iar el știe acest lucru. Necititorului nu are curajul să-l contrazică ori să-l privească fățiș, pentru că este ținut în frâu de corzile vinovăției sale. El simte exagerările Cititorului de rasă. În străfundul sufletului său îi respinge avântul tiranic. Dar nu îndrăznește să-l contrazică pentru că se simte vinovat de propria indiferență față de cuvântul parfumat, pe care poate l-a iubit cândva. Grupuri mici, mai puțin complexate, duc mai departe cuvintele Cititorului suprem, repetându-le întocmai, cu fidelitate de servitori onești.

În virtutea faimei sale, trece mai departe, luminos, iar în cele din urmă intră în slujba unui vânăzător de cărți pentru a cărui tarabă face un lobby temperat dar cu totul convingător, pentru că el este încă Cititorul ovaționat de tot clubul.



Câteva opere de top în vizualul anului 2023



Fluturii aveau miros de iarbă crudă

fotografie de Simona Andrei

În arta vizuală, Simona Andrei s-a remarcat prin fotografiile narative, inteligente, experimentale. De la combinații digitale, la fotografia clasică nimic nu-i este străin. Implicată în numeroase proiecte independente, aproape că viața culturală a Galațiului nu poate fi concepută fără ea. Dintre realizările sale aducem în atenție fotografia care a stat la baza afișului pentru spectacolul *Fluturii aveau miros de iarbă crudă* – o creație hibridă, inițiată de Monica Turcu (artist vizual) și Andrei Velea (scriitor).

Simona Andrei a făcut o serie de fotografii, care alcătuiesc povestea secundă a spectacolului, iar pe cea de mai sus, v-o oferim aici, propunând-o pentru Premiile Ficțiunea. (Doina Ruști)

Anomalia

Concept, regie, muzică, coregrafie: Natasa Sołtanowicz; text, dramaturgie: Joanna Kowalska

Anomalia din spectacol este reprezentare care însăpământă. Apariția este pregătită printr-o presupusă tensiune, dar impactul real este al imaginii din clipa

relevării. Intră în scenă ca un colet uriaș. Te poți gândi la un cal troian. Rămânând liber față de ceea ce se derula în fața mea, o clipă m-am gândit și la mica – pe o scară absolută a temerilor – spaimă de viruși electronici. „Astăzi nu e zi de poștă” – se grăbește să declare un personaj, spre amuzamentul meu, la ideea că și coletăria vine doar chemată, ca la un fel de jour fixe.

Un spectacol, reprezentat la Teatrul Marin Sorescu din Craiova, pe care îl recomand pentru imaginar, pentru ingeniozitatea jocului. Personajul *Anomalia* rămâne o reprezentare, un joc, un experiment. (Marius Dobrin)

Libertate, film, LM, de Tudor Giurgiu

Filmul lui Tudor Giurgiu mi se pare de departe cea mai bună peliculă dintre cele care au avut premiera în 2023. Nu este doar un alt film despre Revoluția din decembrie, ci o viziune complexă despre anomalie.

Deși pornește de la un fapt unanim cunoscut, scapă repede de tentațiile reportajului, intrând într-o zonă de cinema viu, cu o mișcare alertă, derulată în progres, de unde și iluzia unei desfășurări în prezent. Nu are momente moarte, nu te lasă să te gândești

la actul istoric. Este o poveste despre comportamentul uman în momente de criză, admirabil filmată, cu atenție maximă asupra proporțiilor.

Viziunea asupra personajului colectiv, de un realism echilibrat, constituie pentru mine atutul poveștii. Puține filme au reușit să dea un personaj colectiv, alcătuit minuțios din prototipuri ale mișcării de grup: toate personajele au rol în construcția tipologiei colective. Din acest motiv mă și feresc să mă refer la personaje, toate impecabil jucate.

Filmul aduce și un important mesaj social, o viziune prețioasă despre revoluție și despre erorile ei. Dar această parte nu m-a interesat. De aceea, recomand filmul pentru Premiile Ficțiunea, ca viziunea originală și bine alcătuită asupra mecanismelor anarhiei. Un poem al degradingoladei. (Doina Ruști)

Evadarea tăcută

după Lena Constante; dramaturgie și regie: Oana Pellea; scenografie: Vladimir Turturica; light design: Ștefan Dumitru; regia tehnică: Andi Tuinea

Cei 8 ani de închisoare petrecuți singură în celulă (din totalul celor 12 de condamnare), doar

pentru „vina” de a fi fost colegă la Teatrul *Țândărică* din București și prietenă cu Elena, soția lui Lucrețiu Pătrășcanu, sunt comprimați de Oana Pellea într-o poveste teribilă, de un ceas și ceva, la finalul căreia timpul pare suspendat și întoarcerea la curgerea obișnuită a existenței aproape imposibilă.

Această piesă-mărturisire – care reconstituie, la persoana I, traseul dureros al întemnițării, al anchetelor, condamnării și, ulterior, al anilor crânceni de carceră, marcați de spectrul celor 3 F – *frică, frig și foame* – nu pare deloc jucată. Înceșmântată în firele istoriei trăite de Lena Constante, Oana Pellea devine vocea care o scoate din uitare. (Cristina Bogdan)

Au mai fost propuse:

Am avut o Livadă de Yann Verburgh, după „Livada de vișini” a lui Cehov. Regia Eugen Jebeleanu, Teatrul Odeon; **DECAMERON 135666** de Alexander Hausvater, Teatrul Dramaturgilor Români.

Lista rămâne deschisă, până pe 16 aprilie a.c

Naji Naaman: a scrie bine este a excela în limbaj(e)

Anca Cheaito

Ce înseamnă pentru dvs. scrisul „bun”?

A scrie bine este în primul rând să excelezi în limbaj(e), o condiție sine qua non; apoi trebuie ai ceva valoros și atent de transmis, nu orice; când ai darul de a-ți formula ideile, înainte de a le transmite cititorilor, trebuie să știi că acest dar care nu poate fi dobândit trebuie urmat și reevaluat în timp. Este adevărat că scriem pentru noi înșine și pentru a ne mângâia, dar atunci când scrierile noastre sunt destinate să fie citite, trebuie să ne gândim și la mângâierea altora.

Ai vreun sfat de dat pentru ca scrisul să devină plăcut și captivant?

Când scrii, trebuie să fii tu însuși și să rămâi așa; acesta este sfatul pe care îl adresez tuturor

în fiecare zi; dar pentru a fi citit, e necesar să oferim cititorilor nu doar ceea ce este accesibil, ci și un stil plăcut și atrăgător. De aici apare și dilema scriitorilor cu experiență: cum pot să fiu eu însumi dacă am în minte un stil plăcut și accesibil altora? Ne naștem scriitori și nu devenim niciodată pe parcursul vieții, dar experiența și maleabilitatea ne facilitează accesul la inimile cititorilor. Cu toate acestea, nu vom fi niciodată mulțumiți, dacă cititorul nu ne recunoaște după stil, chiar și fără a ne vedea numele scris pe coperta cărții!

Pentru dvs., scrisul este o muncă îndelungată de cercetare, pornește de la realitate, de la faptul concret?

Totul depinde de subiectul scrisului. În propriile scrieri literare, caut o punte între real și imaginar,



și invers. Încerc să găesc, în fiecare carte, un stil diferit, potrivit subiectului, fără a abandona pânza propriului stil, clădit de-a lungul timpului. După părerea mea, fiecare scriere literară trebuie citită și recită de multe ori înainte de a fi publicată, ca un preparat pregătit de bunică, fiert bine la foc mic, înainte de a fi savurat!

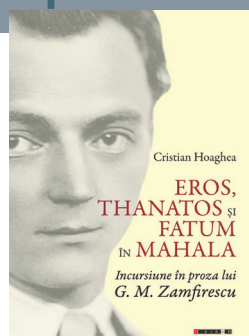
Integral în versiunea online

Recitindu-i pe clasici

Cristian Hoaghea

La G. M. Zamfirescu homo religiosus este, concomitent, un homo eroticus. Și totuși, destinul este potrivit personajului. Ascultând de forța sa inexorabilă, Maro va constata că drumul predestinat îi refuză adevărata împlinire și o condamnă la ratare. Înaintea plecării la Constanța, ea admite să îl întâlnească, pentru prima oară, pe Ivan, cel care o iubea utopic și oniric de doi ani. Dintr-o singură privire Maro constată că Ivan ar fi putut să reprezinte singur ceea ce Tino și Nedu reprezentau împreună; ființa perfectă, dublul alături de care să refacă cuplul originar.

Promisiunea împlinirii eroice alături de Ivan rămâne un deziderat al existențelor viitoare,



într-o sempiternă și futilă zbatere de refacere a androginului, amânăta sine die. Căutarea aceasta prin secole, atât de prolifică în literatură, trimite la mitul eternei reînnoiri. Ca manifestare a lui *homo religiosus*, această manie a perfecțiunii încercurilor explică eterna reîntoarcere la existență, ca izbăvire din eterna cădere în păcat. Timpul mitic

devine ciclic și această sisifică reluare a ciclului existențial determină „o prelungire la nesfârșit a suferinței și a sclaviei.” În ultimă instanță, Maro este un destin ratat. Ea exprimă viziunea autorului conform căreia toate personajele sunt marionete ale unui destin potrivit, care le refuză șansa izbăvirii și împlinirii prin eros. Androginul tripartit format din Maro, Tino și Nedu este un simbol degradat. Femeii îi este refuzată comuniunea cu adevărul ei suflet-pereche, Ivan, printr-o decizie pe care luând-o șoi pe care o simțea străină și vrăjmașă.

fragment din *Eros, thanatos și fatum în mahală. Incursiune în proza lui G. M. Zamfirescu* – în curs de apariție

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea

REDACȚIA

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985



9 772821 798503